

KKK

A

KEGYES-TANITÓREND

KECSKEMÉTI FŐGYMNASIUMÁNAK

ÉRTESITŐJE

AZ

1900/1901-IKI TANÉVRŐL.

*

KÖZLI

DR. TÓTH GYÖRGY

IGAZGATÓ.

KECSKEMÉTEN,

NYOMATOTT SZILÁDI LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1901.

A
KEGYES-TANITÓREND
KECSKEMÉTI FŐGYMNASIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

AZ
1900/1901-IKI TANÉVRŐL.

*

KÖZLI

DR. TÓTH GYÖRGY

IGAZGATÓ.

KECSKEMÉTEN,
NYOMATOTT SZILÁDI LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1901.

I.

Vörösmarty humora.

A humor a világnak magasabb szempontból eredő felfogása. Úgy jön létre, hogy az embert a maga ideális nyugalmából nem zavarja ki sem a szertelen nagynak lútása, sem a kicsinynek szemlélete; amaz nem félemlíti meg, emez nem hangolja lenézésre. A humoros ember magasztosan érző szívvvel s fennen szárnyaló észszel birva, a nagyban is meglátja a fogyatkozást és a gyarlóságot s azért nem adózik feltétlen bámulattal a világ részéről nagyoknak híresztelt egyének iránt, hanem leszállítja azoknak értékét az általa megállapított mértékig, azokon pedig, kik e leszállítást megtenni nem tudják, jóízűen mosolyog. Viszont, a kicsinyben is meglátja a tiszteletreméltót, nem itéli el a tapasztalt gyarlóságot, hanem jó lélekkel annak elhagyására tanít. Főleg ez utóbbi eljárása a humoros embernek mutatja őt be a legszebb színben, mert a hamisítatlan szeretet ad annak létet. Ezért mondják, hogy „a humor a szeretet műzsája“, „a keresztény világnézet gyermeke.“

A humoros ember bizonyos összhangot hoz létre lelkében a világ folyása s a maga életfelfogása között, melyet meg nem zavarhat semmi olyan tény vagy jelenség, a mely akár nagyobb, akár kisebb a megszokottnál. A kinek lelkében azonban ez az összhang nincsen meg, az mindig meglepetéssel fogadja a szokatlannul nagyot és kicsinyt egyaránt s míg a nagy előtt bámulattal hajol meg, a kicsinyt sértő lenézésben részesíti. Innen fakad a kiválóság és erény rendkívüli bámulata, mely beteges rajongássá változhatik; de innen eredhet a gyarlóság mérges üldözése, a hiba kemény korholása is, mely éles satírákban, a szeretetlenség e fegyverében szokott, megnyilatkozni.

Az ember lelkében élő idealismus, az összhang, a keresztényi szeretet, egy szóval az ember lelki életének teljessége, mely ép úgy tud a maga helyén sirni, mint nevetni: előidézői a humornak, a jóban is megrovásra, a hibában is mentségre akadó világnézetnek.

A humor általában derült kedély szüleménye, de e derültség lehet kisebb vagy nagyobb fokú. Ha a humoros ember részéről szemügyre vett fonákság egészen ártalmatlan, sem magát a gyarlóságban sinylődöt, sem a környezetet veszélylyel nem fenyegető: akkor a humor enyelegve bánik el a gyarlósággal, jó kedve derűjével megvilágítja, hogy annak elkerülésére serkentsen. Ha azonban a tapasztalt felszegség életbevágó érdekeket fenyeget, ha abból a közre is veszedelem hárulhat: akkor komolyan feddő, hogy a baj terjedését meggátolja.

A humor előállhat mint alanyi és mint tárgyi humor. Az alanyi humor akkor származik, ha az író önmagát kapja azon, hogy gondolkozása vagy érzése a rendes mérték határán át akar lépni, de összhanghoz szokott lelke érzését és gondolkodását a kellő korlátok közé való visszatérésre kényszeríti s e közben önmagán mosolyog. Ha bánat akarja lelkét hatalmába keríteni, ezen úgy segít, hogy kedélye egén a vidámság napját ragyogtatja fel s általa a bánat felhőit szétoszlatásra bírja. Ha pedig az öröm tengerének csapkodását érzi, mérsékelni igyekszik azt az öröm elmúlásának felidézésével. Így állítja mindig helyre lelkében a megszokott összhangot.

A tárgyi humor mások összhangtalan életének rajzolásában vagy elbeszélésében nyilatkozik meg, mely keserűség nélkül vezet elénk az élet ferde oldalait.

Mint hogy a humor a legmagasabb álláspontot jelzi az élet felfogása terén, azért csak kiváló lelkek sajátja. A mi irodalmunkban főleg Petőfi, Arany és Jókai, meg Mikszáth állanak a humor feltűntetése terén a legelső helyen. De mert Vörösmarty költői lelkének legavatottabb vizsgálói: Gyulai Pál, Kemény Zsigmond báró s Vass Bertalan egyértelműleg állítják, hogy Vörösmarty költészetében is megvan a humor, ámbár annak mélyebb taglalásába bocsátkozni nem tartották feladatuknak, e kis dolgozatnak célja annak a megvizsgálása, hogy mely költeményekben s mily mértékben mutatkozik a humor Vörösmartynk világnézetében?

I.

Vörösmarty nagyon szeret humorizálni a nőkről. Érzékeny szivü ember volt s első szerelme mély nyomot hagyott lelkén, mely az eposzok nőalakjainak áradozó magasztalásában és prózai levelcinek kötségbeejtő panaszaiban tört ki. A szerelmi seb sokáig sajgott szivében, mig lassan-lassan annyira csillapult fájdalma, hogy önmagát a humor derültségével vigasztalhatta az el nem ért szerelmi üdvért kárpótlásul.

Szivesen megakad a szeme egy-egy szép leány rózsaszínjén, kedvét is leli annak szemléltetésében, de óvja őket az oktalan gögtől, mert a rózsá-

bár testvérjök s gyönyörű is, mint ők, de hervatag is, mint ők. (A rózsá.)
Tehát a mindenkitől megbámult szépségben is meglátja szeme a hibát, a hervatagságot s ép ez alapon óv az elbizakodottságtól.

A leányokat csalfáknak festi s humoros jó kedvében ilyen jellemzőket adja: „Édesen a keserűt, keserűen mondd az édest: Oh keser-édes lány! gyötrelmem a te neved.“ (A csalfa lány.)

Ezt a jellemzést teljesebbé teszi a „Tükör“ című dala, melyben játszi kedvvel szól egy leányhoz, kinek édes mulatsággal látja még kendője lobogását is; ámde a jó kedvet lelohasztja az a tudat, hogy „a kendő alatt hamis a szív, mely kopogat.“ A barna szem éles villogása fölgyújtja a szívet, de mérsékli lángját, mert „a szem hamis követ, csal mikor sir, csal ha nevet.“ Szépnek mondja a nő piros ajkát, de ha szól, szava „kétélű szer, egyszer gyógyít, míg százszor ver,“ — azaz egyik szavával reményt ígér a szívét vivő férfinak, de száz más szavával visszavonja ígését. Ezért teszi fel végül a kérdést: mi hát a nő szépsége? Nem meri a férfit boldoggá tevő tulajdonságnak nevezni, hanem humoros kérdéssel üti el a komoly feleletet, hogy az tán „hinár“, mely „veszedelmes mély fölött jár?“

A nőt madárként repkedőnek, csapodárnak, longe nádnak nevezi, a kitől jót várni nem lehet. Különösen hűségében bizni oktalanság, mert hűtlenségre tanítja őt a természet is:

Még a nap sem hű az éghez:
Majd derül, majd elborul.
A hold, bár szelid világa,
Csak muló kéj csalfa lángja:
Fogy s telik, mint kedve jó.

Már pedig ezek a hű lánykákat jelképezik. A feleség is csalfa s a férfi, bármily hű, meg van vetve, meg van esalva, így is megromolva s „Veszteséged bármily nagy, gúny s nevetség tárgya vagy“ — inti a szegény rosszuljártakat a költő. Tehát boszúból ezek is csalják meg a nőt, hiszen csak „kölesön esik, ha te csalsz . . . a csalásban meg nem halsz.“ Ám ha mégis fenn találna akadni egy nő testi s lelki kellemének hálójában s kész lenne kimondani: „holtomiglan“, térjen eszére s legfeljebb annyit ígérjen: „holnapiglan.“ S mindezt azért vési a férfiak emlékezetébe, mert „A leány hű nem lehet, Férficsontból vétetett“. (Hűség.) Az utolsó fordulattal mintegy kiengeszteli a hűtelenség tulajdonságával vádolt nőnemet, mert hiszen nem tehet e természetéről, a férfitől örökölte s evvel az egésznek satirikus élet is eltompítja.

Ugyancsak ez az eszme testesül meg abban a költeményben, a hol egy gyönyörű *barnába* szeret bele s feleségül is venné, csak azt óhajtja tudni, hogy a barna szép lány hű-e? Erre a kérdésre azonban azt a gú-

nyoros feleletet nyeri: „Mi kár! Ilyennel nem szolgálhatunk. A barna csapodár.“ (Melyik jobb.)

Minthogy földi szem hűséges leánykát nem bir találni, kötekedő, játszi humorával „A holdhoz“ fordul imígyen:

Jó hold, ki békén szenveded
Kéretni sápadt képedet,
Kihez boldog, boldogtalan
Sóhajtva járul untalan,
Hallgass meg egyszer engem is,
Nagy tisztelődet — igen is!

E megszólítás után arra kéri, hogy tekintsen be egy kis ház ablakán, hol egy csintalan lányt talál s valljon az ő nevében neki szerelmet, de csak úgy, ha az hűséget ígér, „mert az már még sem illenék, ha végre szarvat öltének.“ Ámde a hű szerelem létezését a hold megmosolyogja s a költő fanyar mosolylyal búcsúzik: „Jó hold komám, csendes jó éjszakát“, tudniillik neked is, meg az én szerelmi ábrándomnak is.

Egy szép lányról szóló epigrammjában elismeri, hogy az jó, gyönyörű, de humoros kedvében azt a fogyatkozást leli benne: „nem vagy az enyém.“ (Hiba.) Hasonló hibát talál Perzsiben is, a ki szeretni sem akarja, pedig annyira vágyódik utána, hogy ha a leány őt megszeretné, humoros nagyi-tással azt mondaná:

Hogy mint Perzsi gyöngyöm,
Olyan drága kincs,
Széles e világon
Még keresve sincs. (Párja nincs.)

A nőnek és a szerelemnek humoros oldalról való felfogása tekintetében könnyedség, élénkség és esattanósság tekintetében egyik legsikerültebb költeménye Vörösmartynak „Andor panasza.“ Tünődik a legény, hogy milyen lányt vegyen feleségül? Ha kis lányt vesz, az „ostoba, más elcsalhatja“, ha nagyot választ, az „agyafúrt, megcsal szózatja.“ Ilyen világban nem tehet mást, minthogy ölel, csókol akárhányat is, nem köti magát egyhez sem; majd egyszer csak ráakad az igazira annyi próba közben! S milyennek kell az igazinak lennie?

A ki nem néz vissza Legények után,
Kinek szeme nem jár Minden szem után,
Kinek lába nem fut Minden zaj után,
A ki nyomot nem hágy Kis lába után,
Megy is, otthon is van, Még sem boszorkány.

Minthogy ilyen a halandó világon ninesen, mert vagy tündérnek, vagy boszorkánynak kell lennie, önkényt következik, hogy Andor magához való feleséget találni nem fog.

A költő humorában a nőkre nézve szerencsének tartja az olyan természetű férfiút, a ki nem lánczolja magát egy nő mellé, hanem szivét egy egész sereg közt osztja meg s így abból számosan részesülhetnek. Mégis panaszkodni kénytelen, hogy a nők vele, ki oly sokat szeretett hévvel, hiven, mint bánnak:

S a háládatlan faj mint
 Jutalmaz mindezért:
 Csak egy sem adja szivét
 Oly sok szerelmemért. (Háládatlanság.)

A nőkre kent vádjait azonban visszavonja „Ki a hamis?“ dalában s a megszeretett barnát hünek mondja. Ki is jelenti, hogy szereti s innen túl:

Mi gondom a világ?
 Ha őtet láthatom,
 Ha lelkeimmel szeme
 Egében lakhatom.

Azonban szerelmi boldogsága érzetének is följe kerekedik a humor és „sok bajnak“ tartja, ha szeretni, csókolni, ölelni, nézetni kell magát kedvesével s ezért kérdi tréfásan: „Van-e ily baj a világon, mint az én nagy boldogságom?“ Kérdi pedig ezt azért, mert tudja, hogy az ég alatt semmi sem állandó s azért fél, hogy ezt a boldogságot elveszíti, már pedig „minek akkor már az élet!“ (Sok baj.)

Egy dalában azonban a kifigurázott nőnem is ugyancsak megcsipkedi a férfiakat, mert falujokban nincs egyetlen ép és házasodni való legény sem. Hogy is volna? Olyan legényseregből csak nincs választás, a hol:

Kit nátha nyomorit, Kit meg a keh bánt;
 Peti balra sántit, Bandi jobbra szánt.

Egyik szőke volna S tüzes a haja;
 Másik barna volna S borzas mint boglya.

A ki józan, hideg Mint a jégverem;
 A ki boroz, orrán Bibiresó terem.

Hordja el a talár Leányságomat,
 Én maholnap férjhez Adom magamat;

Bükkfából vágatok Férjet magamnak,
 A sarokba vetem, Jó lesz czobornak. (Ilus panasza.)

Ez bizony alapos kinevettetése a férfiaknak, de a naiv humor, a mulattató előadás és az illedelmes hang felette kedvessé teszi.

Ilyen Vörösmarty humora a nőkről; pajzán, kötekedő, a hütlenséget, állhatatlanságot felhányó, a hiúságot, mint a szépség folyományát rosszaló, de soha sem érzéki, egyszer sem sértő s mindennek előtt az erkölcsi korlátok közt mozgó. Midőn felesége oldalán a szívélet boldogságának kikötőjébe evezett, felhagyott a humorizálással s a nők helyett másfelé fordította humorának nyilait.

II.

Az élet különféle viszonyai és egyénei annyi alakját szülik a humoros feldolgozásra alkalmas jelenségeknek, hogy ép szemű és ép eszű ember könnyen ráakadhat azokra. S ha megvan lelkében a kesernyesség nélkül való tréfálkozás hajlama és a szivnemesség a javításra: hamar előáll az életkörülményekre vonatkozó humor.

Igy az életből leste el Vörösmarty azt a jelenséget, hogy a hatalmas a gyengét minden áron elnyomja, még hazug ürügy alatt is. A fogoly máddárral az történik, hogy akasztani viszik, mert egy oroszláznak sasszárnyát lopta el. E nyilvánvaló lehetetlenségre az igazszívű fellázadna az ítélet törvénytelenége ellen, de nem teszi ezt a sas, sőt kijelenti, hogy a szárny az övé. S midőn a szerencsétlen halálraitélt gúnyosan kérdi: Hát te oroszlán vagy? a sas a hatalom szavával felel: éh vagyok s te kövér falat vagy. Tehát az éhesség s az erő jogán falja fel a foglyot, vagyis a vagyonos gyengét sokszor kiforgatták birtokából a vagyontalan hatalmasok, előkelők. Erre czéloz az epigrammszerű mese. (Sas és fogoly.)

Azokat, a kik több hivatalt is viselnek egyszerre s egyiknek sem tudnak derekasan megfelelni, a „Két hivatal“ szójátékával gúnyolja ki. Olyan az a kettős hivatal, hogy az egyiknek hatáskörét átviszi a másikra, egyiket összekeveri a másikkal s azért egyikben sem tiszta és tökéletes. A két hivatal itt a gyógyszerészet és a korcsmárosság. Azonban a két minőségben kimért ital is „két érdemű: érzem gyógyszereden borodat, gyógyszeredet borodon“ s így sem az orvosság orvosságnak, sem a bor bornak nem jó.

„Egy tanácsadóhoz“ szólván, esipkedő humorral utasítja rendre a „korán érett szóhóst“, ki csak magát tartja jónak és igaz hazafinak, azért a nálánál tán nagyobbak számára is tanácsadásra érezi magát feljogosítva. Pedig minden szük látókörére figyelmezteti, még a csillagok is gúnynyal mosolyognak önhiúságára. A mi pedig a költő felett való személyes értékére vonatkozik, a tekintetben azt tanácsolja neki: Várj, az idő rólunk s rólad itélni jövend.

Úgy látszik, hogy Vörösmarty az unalmat nemzeti betegségnek tartja s mint ilyenről ír humoros költeményt. Hogy az unalom széleskörű uralmát megmagyarázhassa, humoros kedvében megszemélyesíti s mint esetlen,

„kályha termetű, boglyas fejű“ nőt tünteti fel, ki válogatás nélkül csalogatja magához s dédelgeti magánál a társadalom minden osztályából toborzott hiveit. E lények foglalkozása: a naplopók a kártyázást, a vadászok a lesben ülést üzik unalomból. Vannak, kik egész nap esznek és isznak, ismét csak unalomból. Az unalomnak pipával való elűzése is ide tartozik; azonban a hazával s embertársai jaj-szavával nem törődik egy sem, még unalomból sem. Olyan honfiak azonban akadnak, a kik csupa unalomból verselnek vagy könyvet irnak „a magyar nemzetnek.“ Így bemutatván unalom-asszonyiség szeretteinek táborát, végezetül magához, a híres dámához így szól a költő:

Ime, szép asszonyiség, Mily sok érdemed!
 Rádásul hozzá Adj még egy kegyet:
 Valahára köztünk Und meg magadat,
 S hordd el más világra Régi sátradat.
 Szállj, óh szállj el tőlünk Túl a tengeren:
 Nyűg elég marad még E jó nemzeten. (Az unalomhoz.)

Ime, a jó szív bizonyítéka, melylyel a humoros embernek birnia kell, hogy szava, műve a humor mértékével mérhető legyen. Kigúnyolja a hibát, szereti a hibást! Ez a derék életfelfogás!

Vörösmarty a bort szerette s híres Főti dalában egész versszakokat szentel a bor dicsőítésének s költői képekben szemlélteti a bor hatását az ember kedélyére . . . „Borban a gond megbetegszik, Él a kedv . . . Borban a bú, mint a gyermek, Aluszik. Bort megiszszá magyar ember, Jól teszi; Okkal-móddal meg nem árthat a szeszi.“ Ilyen nyilatkozatokat tesz a mértékletes borélvezet dolgában. Azonban az is bizonyos, hogy bor alatt ő csak jó bort értett s mert a jó bort becsüli oly nagyra, mint a Főti dal szavai bizonyítják: haragszik a rossz borra. Barátjának, Zádor Györgynek is gyakran ír jó somlyaiért s 1849-ben Debreczenben létekor azért kívánczik egy kis jobb nedű után, „mert itt igen mostoha italokkal élünk“, világosítja fel barátját. E tájban írhatta „Rossz bor“ című humoros költeményét, melybe azonban sok keserű izt is vegyít. Hogyne? Országunk híres a borokról s ő, a nemzet hű fia s a Főli dal írója, mégis rossz bort kénytelen inni. Keserű humorában a koresmárost állandóan méregkeverőnek hívja, mert ha jó bort hoz is pinezéjébe, panesolásával azt is elrontja s evvel árt a magyar bor jó hírének is. A rossz bor mellett elábrándozik, hogy milyen jónak mondják Eger borát, de ő, bár megénekelte „harczait, borát“, még nem látott belőle „áldomást.“ Azért biztatja a koresmárost, „ne pislogj, egrit adj elő.“ Az is rossz. Ménes boráért eped, mely „setét, mint a cigány leány“, abból kér, de az sem izlik. Somló, Tokaj nedűjén jár képzelete, de mert ilyen a koresmárosnak nincsen, legjobb borából rendel. Rossz mind! Elkéseredve tiltja el több bor hozatalától:

Elég! elég! Fejünk majd megszakad,
 Szemünk borul és nyelvünk elakad.
 Költődnek, óh hatalmas Hunnia,
 Légy-étetöt engedsz-e innia?
 Csapláros, méregkeverő,
 Pusztulj, ne adj több bort elő.
 Nagyon ezudar, de drága volt,
 Izleld meg érte a pokolt!

Ily keserű kifakadásra ritkán hangolja valami, de fáj neki, hogy magyar költőnek, a ki tollat rág, oly keserves italokkal kell beérnie.

Ennek ellenképe a „Jó bor“, melyben sorra jellemezve Eger, Ménes, Tokaj, Somló, Érmellék szűz borát, az azokkal telt kelyheket a honért való munkásság felkeltésére üriti s azért az már hatalmas dythiramb.

III.

Azonban Vörösmarty nagy lelke nem tapadt pusztán az élet anyagi oldalához, hanem magasabbra is emelkedett, a magasabb légkörben is vizsgálódott s ha szemét ott sértette valami, azt is humorral szemlélte és szelid gúnynyal illette. Így jártatta tekintetét az *irodalmi élet* jelenségein s bizony ott is talált megjegyezni valót.

Felfedezi a silány költőt, kinek költészete lelki betegség gyöngygyé fagyott kiömlése; de nem drága gyöngy, hanem „fagyöngy a legsiványabb tölgytetőn,“ melyből a gyermekek madárlépet szoktak főzni, vagy légyvesztésre használják. E két használata a fagyöngynek teszi alapját a silány költő humoros jellemzésének, mely szerint: „Ha pinty az érzet, légy az értelem, fogolylyá tettél lelket és szívet.“ S még megtoldja avval a gúnyos tanács-csal: „Örülj nekik, jó költő! költsd el őket.“ (Égy költőre.)

„A siket lantos“ epigrammjában a sántító verselőnek s az ijesztő gondolatok éneklőjének hatását festi, szemben az ó-kor természethódító lantosával, Orpheusszái. Ha a mi korunkbeli siket lantos gyújt énekére: „Ember s emberevő állat fut . . . Tótágast áll a természet, ijedve lebúvik a folyam árja s kitér szikla, fa hangod elől.“ Csak maga a siket boldog, mert nem hallja önnön énekét.

A humor irónikus, szeliden gúnyos megnyilatkozásával riaszt „A hivatalan dalosok“-ra, a kik unos-untalan szerelmet énekelnek. Pedig nem érdekesek a meghallgattatásra, mert hazugság, a mit éreznek, gondolnak, kimondanak és ki nem mondanak. S mert az igazat szerető, jó izlésű embereket sérti a sok, rossz versbe szedett hazugság, arra kéri a megénekelt leánykukat:

Hagyjátok őt epedni, Hagyjátok sorvadozni;
 Ha égni mondja szívét, Hadd égjen el! nem ér az
 Egy árva felsohajtást. Ha bujdosni készül,
 Hagyjátok elbujdosni Világtalan világig;
 Ha halni vágy buvában, Hagyjátok őt legottan
 Pusztulni a világból.

Tehát a költő tanácsa oda célel, hogy fogják szavukon a rossz költőket, hadd tisztuljon meg tőlük az irodalom.

Humora nem kíméli az olyan felfogású embert sem, a ki az irodalommal való foglalkozást minden előtanulmány nélkül való foglalkozásnak nézi, a melyet akkor kezd meg, mikor más foglalkozásába már beleunt. Így tett Sikináv, ki sűgő volt s kritikus lőn. Ám csodálkozva veszi észre, hogy nem ügyel rá senki. A költő megmagyarázza nekünk, hogy miért?

„Nem csoda: más műveit olvasta ki akkor írásból;
 Most önnön nyomorék ötletit adja elő.“ (Sikináv.)

IV.

Vörösmarty lelkéhez legjobban oda volt növe a *haza*. Ennek javáért, előhaladásáért, boldogulásáért dolgozott egész életén át. Ő voltaképen politikus nem volt, politikai czikkeket nem irt, szónoklatokat nem mondott még akkor sem, midőn képviselő volt. De költészetéhez eszméket, benyomásokat igen is vett át a politikai életből s erre való tekintettel méltán lehet őt politikai költőnek nevezni. Főleg Széchenyi eszméi, újításai váltak legbensőbb meggyőződésévé s azokat a tervek, melyeket Széchenyi Hitel, Világ, Stádium s Politikai program-törödécek ez. munkáiban talált, teljesen méltányolta s az országot a haladás útján lassan, de biztosan vezető vezér-elvekként hatásosan hirdette költeményeiben.

Voltak azonban a haladásnak és újításnak ellenzői is, a kik vagy elfogultságból, vagy szűkkeblűségből, vagy a haladás lényegének meg nem értéséből a reformok megvalósulása elé gátakat emelni törekedtek. Ez ellentörekvés szemlélete Vörösmartyban, a hazafiban, humoros hangulatot szült, mely részint szelidebb, részint keményebb hangú költemények írására adott neki ösztönt.

Igy enyelegve festi az újítás ellenségeit, a kik az alkotmány, az országos intézmények s a nyelv újítása terén semmiről sem akarnak hallani, de bezzeg jól esik nekik az új bor, új kenyér, új asszony. (Az újítás ellenségeihez.)

Már részletes rajzát adja az újítás ellenszegülőinek „Egy politikus költőhöz“ intézett 16 epigrammjában. Megrójjá a költőnek felesapó politikust,

hogy más szemében meglátja a szálkát, a maga szemében nem a gerendát. Az újitás barátai szeretettel óhajtják a nemzeti hibák megjavítását, míg az ellenség gyűlölséget gyűjt a jótévők iránt. Úgy látszik Vörösmarty előtt, hogy az irigy politikust Priesznitz tintába fűrösztötte, azért oly fekete vérű verseiben, azért bántja a méreg, hogy szűnik a botidő. De megfenyegeti fekete lelkéért, hogy „ha fehér nem léssz, czimbora, mosni fogunk.“ A gyors törvénykezést az ellenség „lámpára kötésnek“ nevezi s elfeledi, hogy az ily módon vezetett butaság visszafordíthatja az okoskodást a tanácsadó felé. Ellensége a takarékpénztárnak, lópályának; elve most is a „nem adózunk,“ mely miatt sár és por fedí az utakat. Elveti a népszavazatot, mert sok kell a vésztegetéshez és az itatáshoz. Az álszabadelvű politikus a népet szánja, de maga a népen szánkázni szeretne. Az önkormányzatot, mely a szükségben segít, a népet a vész idején való miheztartásra tanítja, mely a koronás főért vért és életet ajánlani buzdít, dacznak nevezi és elveti. A nagy Széchenyi nagy művét, a Világot, „melyre az új kiderült s kezd vala látni a vak,“ a rossz politikus leszólja, elkárhoztatja s a nemzet hűtelen fiától eredő műnek ítéli, pedig annak hatására „megindult a rég pangó vér ereinkben s a haza szíve felélt százados álom után.“ Búcsúzásul avval a tanácsossal látja el a politikus költőt, hogy „mit versben vétél, tetteiben helyre hozandod“ s ha még egy ideig nevetik verseiért, feledtesse el a nevetést tetteivel. A jóakaró Vörösmarty szól e végsorokból, ki az ellenséget nem akarja kemény gúnynyal még makaesabbá tenni, hanem szelid szóval a szent ügynek megnyerni.

Mert Vörösmarty mindennél előbbre valónak tartja a haza érdekében való munkálkodást, erre buzdít oly harsogó hangon Szózatában, ezért kész még ellenségének is megbocsátani, ha a haladók táborába áll, ezért keseredik el legjobban, midőn azt látja, hogy nemzete tétlenül nézi a napok, évek folyását s nem serken a munkára. Fájó keserűség tölti el ilyenkor szívét s lantján is erősebb, keményebb hangok zendülnek meg, a nevető humor komolylyá változik. Így olvashatjuk ezt „Mit csinálunk?“ cz. költeményében. Metsző humorral mutatja be a magyar nembánomságot s e hibáját kemény szavakkal hányja nemzete szemére. Arra a kérdésre, mit csinálunk, szűrősen feleli: Esznek, isznak és dalolnak, álmodoznak, gondolkodnak. S miről gondolkodnak? Hogy tün' élni kén' a honnak!! Csak az a kár, hogy mindig a gondolkozásnál maradnak. Hát még mit csinálnak? Hada-koznak. Nem kell félni, nem valamely bel- vagy véres külföldi háborúban ontják véreket, mindössze „Csak szavakkal kardlapoznak.“ Ez meg szükséges, mert hiszen „Szóból ért a magyar ember.“ De mert a sok szó ellensége a tetteknek, ama kérdésre, hogy ennyi szó mellett dolgoznak-e, csipősen azt feleli, „félíg meddig“ s pedig azért, „mert nem tudják, másnak lesz-e vagy magoknak.“ Tehát a jövő számára dolgozni nem igen van kedve a magyar

embernek, ki-ki megteszi a maga dolgát s avval megelégszik. Pedig a nagy munkára, a haza jövőjének kiépítésére egész emberek kellenek. A refrainekben mindig meg-megcsattan a magyar hátán a humor ostora, midőn a korhely, álmos, méla, nyelves, gyenge, gépi, hitvány gyávákra kiált s hívja őket a közös tetre.

„A sors és a magyar ember“ egyike Vörösmarty legélesebb humorral megírt hazafias költeményeinek. A maradi nemesség egész politikai hitvallása benne foglaltatik, a mely szerint jól van minden úgy, a hogy van, nem kell a viláért sem újítás, mert az mód felett veszedelmes. De Vörösmarty mégis megbecsüli a magyar nemest, nem úgy, mint Petőfi, a kinek nemesciben egy szikra haladni vágyás sínes. Itt a mi költőnk a magyar nemessel felismerteti azt a veszedelmet, mely az elmaradottság alatt lap-pang s a sors adományait megvetve, önjerejéből vállalkozik a haza jobb napjainak felvarázsolására.

Előadása a humornak pompás megnyilatkozása az elbeszélésben is, a a rajzban is. A sorsot asszonyoknak mutatja be, ki hatalmasan pöfökel pipájából egy nagy égő várost s annak füstjétől a nap s a hold felbakázik, de a magyar szeme, midőn a sors előtt megjelenik, még csak nem is hunyorít. Ez elé járul a magyar, kinek „Fél vállán ócska mente, rezes kard oldalán, Az üstöke hátra kötve lóg, mint egy buzogány“ s kér tőle hazája számára ajándékokat. Eddig tehát a dolgozni nem akarás vezeti a magyar gondolkodását, adja meg a sors, a mit a magyar óhajt. S óhajtása mi?

Kért hosszú békességet
És csendes háborut;
Oly félét, mint a permet,
Mely kár nélkül lefut.

Egy kis reszelt alkoholmányt
És hű jobbágyokat,
Lengyelnek pénzt, Tokajnak
Jó bort, pedig sokat.

Sőt hireért kívánta,
Hogy tenger is legyen,
Hallá: mi ritka látvány
A tenger a hegyen.

S hogy veszszen a pityóka,
Teremjen csak búza,
Juhának gyapja nőjjön,
Melyet már megnyúza.

S hogy lenne télen, nyáron
Jó utja (majd ha fagy!)
Mert hejh, Ráró nem indit,
Bár buzgósága nagy.

S kívána sok bolondot
 És jókat is vegyest,
 Mig a beszélgetőket
 Megeserkelé az est.

A hosszú kérés alatt a sors-asszony elalszik, pipája kialszik s felébredvén, bosszúságában megadja a kérelmet: „Legyen meg, a mit kértél, Csak hogy hasznát ne vedd.“ Ez átkot hallva a magyar, búsan hazament s várta, mit ad a sors. Azért nem is tanult, nem is olvasott semmit, a mi honi, de annál több külföldit. Gazdálkodni sem tudott s azért a szomszéd elseperte a gabnát s szüretet. Rossz úton sok a tenger, posvány és morotva s az ország képe olyan, minőnek Árpád apánk lelé, vagyis regényes vadonság ásít az ég felé. Van csendes háború is, melyben magyar a magyart kiölni kész. S mind ez oly gyönyörű látvány a nemzetiségeknek, „hogy rajta német és tót két fülre kaczagott.“ De ezt már a sors-asszony is megsokalja s újra kíván alkudni a magyarral. Ámde az észére tért s az új ajándékokat ígérő, szeszélyes nőnek kijelenti, hogy hazáját asszonyszeszélyre többé nem bízhatja. S azóta foly a munka, a sors borús szemmel nézi, hogyan szabadult ki hatalma alól az öntudatosan, önerejéből, önjaváért küzdő magyar haza.

Egészen Széchenyi eszméinek nyomán halad a költő és sirva s kacagva hordja fel a mult bajait s a jövő biztató képét. Ugyanilyen tartalmú és ezélatú a „Mi baj“ ez. költeménye, melyben humorosan rajzolja a költő, hogy a magyarnál bőségben van minden és még sincs semmije sem!

A Vörösmarty lyrájában mutatkozó humornak példáit, megnyilatkozása módjait soroltuk fel az eddigiekben s láhattuk, hogy az élet kevésbbé komoly oldaláról, a szerelemről, játszi enyelgéssel nyilatkozik végig, mig a komolyabb kérdések, melyek az irodalom és a politika vizéből bukkanak fel, az ő humorát is komolyabbá, néha metszővé teszik. Azonban lelkének idealizmusát, szívének szerető érzelmét a legkülönösebb jelenségek sem tudják megsemmisíteni, játszva enyeleg, vagy sirva kacag, de mindig az igaz szeretet és jóindulat hangján szól.

V.

Vörösmarty humora nemesak a saját, egyéni gondolatainak, érzéseinek, véleményének kifejezésében nyilatkozik meg, nemesak az humoros, a mit ő beszél, hanem rátalálunk humorának gazdag forrására elbeszélő és leíró költészetében is azon mód alakjában, melylyel személyeit beszélte, vagy a helyzeteket leírja. És különös, hogy humoros elbeszéléseinek tárgyait

majdnem mind a nép köréből veszi. Szeme a nép életében látja meg azokat a jeleneteket, melyek a naivságból fakadva, humoros felfogásra és feldolgozásra alkalmasok. Vörösmarty tehát nem gúnyolja ki a magyar népet néha alantjáró, máskor meg igen is nagyzó felfogásáért, hanem szelid, jó kedvvel ismerteti némely fogatkozásait vagy kiváló tulajdonságait. — Itt is a nemeslelkű ember, az izléses és erkölcsös költő áll előttünk, kinek lelkét nem a szenvedélyes harag és gyűlölet satirát sugalmazó érzése hatja át, hanem a szeretet és magas műveltség által fakasztott vidám bölcsesség. — Ez tartja vissza az éles hangú korholástól, mely csak sérteni tud, ez a ríktő festéstől, a kinevettető rosszakarattól, melynek nincs komoly tanulsága.

E tárgyi költemények valódi életképek, melyek többnyire egy-egy jelenetet ragadnak ki az életből s annak furcsaságát mutatják be az előadás, nyelv és verselés művészi kezelésében. — Így a „Pusztai csárda“ cz. rajzában először a tárgyat, a csárdát ismerteti, melynek:

Kidőlt-bedőlt az oldala,
Bele jár az isten nyila,
A forgó szél dúdol rajta,
Boszorkánytáncz van alatta.

Azután festi a csárda előtt megjelenő éhes-szomjas betyárt, ki a felett érzett bosszúságában, hogy nem talál ott senkit és semmit, így búcsúzik el a rozszant épülettől:

Isten hozzád, pusztai szállás,
Gözütanja, denevérház!
Hordjon el az őszi zápor,
Mért nincs benned egy ital bor.

Az önzés humora ez a betyár részéről, mely rosszat kíván azért, mivel neki nem szolgál semmivel.

Élénk életképet fest a „Pipiske“ cz. költeményében, melynek egyik szereplője maga a költő, a másik Pipiske, a mi alatt a nagyzó, hiú, de üres női lélek képét kell érteni! Humoros e műben Pipiske jellemzése, melynek összefoglalása így szól:

Mindössze is csak egy
Csinos kis bábu vagy,
Tetemben nem csekély,
De lelked hia nagy.

A költő vállalkozik, hogy az üres lelket eszmékben gazdaggá teszi, kineveli, ha . . . hozzá megy feleségül. Ámde a Pipiske folytatja pipiskedését s ha okosabb lesz is, nem a költőnek akarja nyújtani kezét.

Némi keserű humor nyilatkozik a „Laboda kedve“ cz. képben, mely a szerelmi csalódás miatt folyton kaptos legényt mutatja be, ki az utcái

gyerekek öröme tántorogva jár s azért kiabálják utána: „Hej Laboda, Laboda! Lábod ide amoda.“ Mikor aztán a koresmába csalogató leányban felismeri hűtelen szeretőjét, a ki ült pincze derekába, bemenőknek az utába, akkor tör ki belőle a keserűség: Átkozott légy, piros lány, Borod méreg, te sárkány.

Az esemény kerekdedségére, az előadás tömör egyszerűségére, a jellemzés mesteri igazságára nézve Vörösmarty költeményeinek egyik legékesebb darabja a „Gábor diák“ cz. románczos életkép. Az előadás szépségét nagyban emeli az élénk, fordultatos, a kevés szóval sokat mondó s mindkét lényre jellemző párbeszéd. A költemény lelki alapja a diák részéről a forró vér s a könnyelmű jószívűség, a leány részéről pedig a bizakodó szemérem. Mert Gábor diák forró vére ösztönzésére avval a jószívű ígérettel kér csókot a szemérmességében vonakodó leánytól, hogy lakodalom van a csók végében. Ám a csókból baj termett s azt most már csakugyan lakodalommal lehet jóvá tenni s a diák meg is igéri, hogy pünkösdi napján lesz a lakodalom. De Gábor bölesen elfeledkezik a pünkösdi határnapról, a leány azonban sürgetni jő az esküvőt, egy csecsemőt ringatva karján, a ki „épen olyan, mint az édes atyja.“ A csóknak ily végzetes következményét látva a diák, félig bosszúsan, félig tréfálva kiált fel: „Soha, soha ilyen pünkösdi napja!“ A diák könnyelmű, vidám életfelfogását szerfölött ügyesen jellemzik a leány vonakodását, átkozódását, vízbe ugrását lefegyverző: semmi látás, semmi átok, semmi késő, semmi ugrás, biztató kifejezések. A könnyelmű ígérethöz származó bűnhődés humoros rajzára valódi minta e költemény.

A „Szép asszony“ életkép írására a Kisfaludy Károlylyal való művészi vetélykedés szolgáltatott alkalmat s bár Vörösmarty alkotása is jeles, az előadás takarékoságára nézve Kisfaludyé felülhaladja. Vörösmartynál a helyzetrajz részletessége miatt lassabban halad a cselekmény.

„Beckerekire“ arra akar példa lenni, hogy a megcsalt asszony mily gyorsan tud feledni. Beckerekire elhagyta kedvesét, a ki megátkozta őt. De mikor egy ismeretlen, szép legénynyel találkozik, a ki mindenféle drágaságokkal kínálja, nem kellene azok neki, csupán csak csókja, lelke gondolatja s vele jár rabolni Pesttől Hortobágyig. — Mikor aztán a legényben Beckerekire ismer, még nagyobb a boldogsága, mert:

Felijedve borúl el nyakába,
S vígan néz a setét éjszakába.

A költő aztán humoros jellemzéssel és fenyegetéssel fejezi be a költeményt:

Gonosz kalmár vagy te, Beckerekire,
A vármegye nyomodat rég lesi;
Nem szereti gazdálkodásodat,
Vigyázz, kötél szegi meg nyakadat.

Beteg sem léssz, még is meg kell halnod,
Kettős oszlop között fenn akadnod,
Lábod alatt tüskét kerget a szél:
Megtalálod, a mit nem kerestél.

A legkedvesebb, legpajzánabb tárgy és előadás mutatkozik Petikében. Furcsa maga a tárgy, az éretlen kornak szerelmi sóvárgásból támadó életuntsága és halálvágya s jól illik hozzá a költő részéről alkalmazott jóakarató kigúnyolás, melylyel az oktalan bohóságot finoman sujtja. Eredeti és érdekes s humoros megjegyzésekben gazdag az a drámai elevenségű párbeszéd, mely Peti anyja s ő közte kifejlődik az iránt, vajjon mi gyógyítaná meg a fiút, mi esnék neki jól, hogy bánatával fölhagyjon. Természetes, hogy a józan gondolkodású szülő a bánat okául olyasmit kérdez, a mi Petinek, az iskolás fiúnak inyére lehet s a minék hiánya okozhatja bánatát. Tudakolja tőle, kell-e galuska, bor, sarkantyús csizma, kalpag és mente, vagy tán könyv? Mindennek nincs rá ingere, a mi más gyermek kedélyét örömmel töltené el. Midőn aztán megtudja az ámuló szülő, hogy Peti fura eszejárása a szomszédék Juliskájára áhítozik, az öröme derülés humorával kiált fel:

Ej Petikém, szép fiam, hát
Ez a baj!
Gondom lesz rá, hogy nagyot nőj
S meg ne halj.
Most takarodj iskolába,
Rossz fiú!
Meg ne lássam, hogy pityeregsz,
Félre bú!
Iskolában a Juliskát
Elfeledd:
Isten éltes, tíz év múlva
Elvehet-d!

Az utolsó sorok nemcsak Petikének, hanem minden koraszerelmes fiúnak szólnak s a tanító, jóra intő elemet képviselik a költeményben.

Népies életkép Mák Bandi is. A képzelt megcsalás miatt világgá induló legény rajza, átszőve a humor aranyos szálaival.

A képzelt sérelem oly nagynak látszik Bandi szemei előtt, hogy nem maradhat a faluban, megy kifelé, de megáll Böske ablaka előtt, hátha tekint az, de bizony nem teszi. Ekkor eszébe jut, hogy bundáját otthon felejtette, visszamegy hát érte s most bundástul áll meg az ablak alatt, de Böske csak nem tekint kifelé. Másodszor is hazamegy, mert a hűtelen Böske kötötte bokrétát felejtette el magával hozni s ismét megáll az ablak alatt, de Böske csak nem tekint kifelé. Harmadszor is hazamegy Bandi, de mást nem találván otthon egy üres tarisznyánál, azt akasztja szomorúan a nyakába s végleg elhatározza az elbujdosást. Hanem ekkorra Böske is végezte dolgát s kiáll a kapuba szeretőjét várni. — Az pedig vonja magával, egyre hajtogatva, hogy a Bakony erdejébe viszi. jó dolga

van ott a szegény legényeknek. A leány okos szava azonban eszére téríti, hogy nem jó ott lakni dühös farkasokkal, jobb itthon maradni s az oltár előtt megesküdni. Bandinak sem kell több biztatás.

Erre nagy útjából Bandi visszaindul:
Bakony erdejéhez még képpel sem fordul,
Szánt, vet, gazdálkodik szép feleségével,
S megtelik a kis ház sok apró gyermekkel.

A semmit is elefántta nagyító képzelődés megérdemelt kifigurázását láthatjuk e költeményben, azonkívül a nagyot akaró határozatlanságot, a mely a háromszori visszaindulásból tűnik ki. Mindkét felfogás nevetséges s azért méltó tárgya a humoros feldolgozásnak. Nyelve és előadása is természetesen módon simul a tárgyhoz, mely Vörösmartynek népieshez vonzó és értő lelkéről is élénk tanúságot tesz.

A népies életképek közül valódi beszélykévé szélesedik „A katona“ cz. költemény, melynek megkapó, humoros részletei vannak. Így mikor Márton gazda a katonává létele miatt búslakodó Endrét gúnyolja:

A láncban mért hányod fonákul lábadat?
Ha iszol, mért adod bánatnak magadat?
Mint kinek a tyúkok ették meg kenyerét,
Vagy kinek horában légy találta vesztét.
Máskor ha legyet látsz, igyál előbb magad
És a kenyér helyett edd meg rossz tyúkotat.
Vagy tán szeretőd volt, majd szöke, majd barna
És most nincs semilyen, ki levest habarna?
Ne aggódjál rajta, azt gondold, hogy gombház,
Példabeszéd mondja, ha leszakad lesz más. — Stb.

Végre is Endre lelkére annyira rá tud beszélni, hogy az békülni kezd új sorsával. Mikor pedig megérkezik Márton gazda kis leánya a koresmába s anyja ajándékát, pogácsát, peccenyét és egy fehér czipót hoz útravalóul azon kijelentéssel, hogy nyolcz év nem a világ, addig ő is megnő, megtanul szőnni, fonni, varrni s ha visszatér a legény, feleségül megy hozzája, egészen megnyugtatja, felvidítja Endrét, ki vidám szemet váltva kiesi mátkájával, nyugodtan indul a bíró házához. A humor itt abban nyilatkozik, hogy egy kis leányban van annyi okosság, a mennyivel egy felnőttnek kétségbeesését is sikerül lecsillapítani.

A nyolcz év után történetes találkozás helyéül a határban búslakodó, elátkozott fejű, pusztakút jelölik meg.

Nyolcz év mulva csakugyan találkoznak a kútnál, de nem ismernek egymásra. A kiszolgált katona, hogy a leány szívet megnyerje, hadi életéből beszél el sok cifra esetet, a melyek erősen emlékeztetnek Garay Obsitosának s Petőfi János vitézének némely helyeire. Elbeszéli:

Miként járt iszonyú magas hegyek felett,
 Hogy hátával szinte dörzselte az eget,
 Tarisznyára szedett holdat, csillagokat,
 Melyek mind megszöktek, mikorra felvirradt;
 Hogy sétált a gönczöl szekerén fel s alá,
 Bakancsa talpát a tenger nyalogatá;
 S hogy végre kiült a világnak szélire
 S úgy lógatta lábát a lakó semmibe.

Mindez a nép naivul nagyító képzeletének szüleménye lévén s a tudós felfogás előtt helyét meg nem állván, nevetséges, annyival inkább, mert a nép hiszi.

Ily beszélgetés közben rátér a hadfi itthon hagyott mátkájára, kiről azt hiszi, hogy eddig már férjhez is mehetett. De erről már ráismer a leány is, felfedezi magát s boldogan indulnak a faluba.

E költemény nem a maga egészében humoros, csupán részein ömlik el a humor aranyos derűje.

Annál jobban összeforr a humor az egész tárgygyal a „Tót deák dalá”-ban. A kedélyállapot s az életfelfogás, mely a humor forrásául szolgál, az, hogy egy közönséges ember magát gondolja legkülönbnek, magasztosnak érzi magát és semminek nézi a világot, melyet meg sem ért; a szegénység közt megelégedettséget hirdet, a nagyságot nem irigyli, az életszükségei mellett is boldogságot árul el s dallal könnyít nyomorúságán. Hiába szorongatja a legszükségesebbek hiánya, kedvességét el nem veszti, hasztalan jár nyomában az inség, dicsekedő kevélységgel hirdeti megelégedettségét. Ilyen hangulat folyománya a Tót deák dala.

Elpusztíthatatlan humorral éneklő boldog dalát, bár pénze nincs, vagy nem is volt, nadrágja, csizmája csupa folt s kapezája mégis szorul, hogy minő roppant, dicső a világ. A szép tájak, hegy, völgy, terek felkeltik bámulatát, pedig ebből semmi sem az övé; de ő bámúlja a szép, a gazdag világot. Háza ugyan nincs, de van szeme, hogy a szép, a pompás világ palotáin legeltesse azt. S ha veteményt, palotát elpusztít a tűz, víz, öneki semmi kára sines benne, mert: Az ég be nem szakad, A föld még megmarad. Erős világ, Szilárd világ! Az éhség kinzásakor arra gondol:

Mi baj? van, a ki jól lakott
 És hány van, a ki jót ivott!
 Ha ezt elképzelem:
 Étvágyam csöndesül,
 A sor majd rám kerül.

S minő boldogság, nem ingyen süt-e rá a nap, nem ingyen világít-e éjjel a hold? Ha nyomorúságát megünja, csak tőle függ, mivé legyen. Lesz is belőle honboldogító magyar. Sőt helykeségében már el is képzele, szinte valónak veszi, hogy lesz belőle ispán, alispán, potrohos. A végén

szinte megható bizonyossággal mondja: Ki hinné: én vagyok, Ki most itt koplalok? Tehát a jövő reménye, a leendő nagyságban vetett hit elúzi mellette a lehangoltság árnyait s helyette a türeést, a szenvedést semmibe vevő kitartást ülteti lelkébe, mely a világot szépnak, dicsőnek láttatja vele.

VI.

Vörösmarty humora meg-megcsillan egyébb műveiben is, nevezetesen prózai elbeszélései közül néhányban, minők: A holdvilágos éj, a pórul járt kincskeresőket gúnyoló Kecskébőr s a becsületes emberből gazemberré változó Csiga Márton viszontagságai.

A drámai nemben A fátyol titkai ez. vigjátéka, főleg azonban Csongor és Tünde tündéres színjátéka idézhető Vörösmarty humoros lelkének bizonyítékául. A Csongor kísérőjéül szegődő Balga, a röghöz tapadó érzékenység képviselője, élezes, humoros alak, azon embereknek fajképe, kiknek mindene az evésben, ivásban van. Ételt, italt hajhász mindenütt s büntetése, hogy azokat el nem érheti, mikor pedig leszállnak s hozzájok akar nyúlni, porráomlanak. Humoros Balgának azon szerepeltetése is, midőn a Csongor elesébitására fölléptetett Ledérrel találkozva s annak csalafintságait valóknak s személyére vonatkozóknak véelve, rút alakját szebbnek tartja Csongornál, de büntetése itt sem marad el, elbizakodott hiúságáért a széket ölelgeti Ledér alakja helyett. Különben is beszéde csillog a humor ékköveitől s szinte minden mondókáját ki kellene írni, ha állításunkat példákkal akarnók támogatni.

Vörösmarty lelke tehát fogékony volt a humor iránt s szelleme alkalmas arra, hogy azt ki is tudja fejezni. A humor kifejezésére szolgáló készsége is bizonyíték költői tehetsége sokoldalúságára s páratlan gazdagságára. S mily dúsan színező nyelv áll e tekintetben is rendelkezésére, mert hiszen a humor külső kifejezésére az élez, a szójáték egyaránt szükségesek, ezeket pedig nagy változatosságban találjuk meg e fajta műveiben.

E kis dolgozat azon tiszteletnek és hódolatnak köszöni létrejöttét, melylyel Vörösmarty nagy szelleme iránt viseltetem s annak a lelkesedésnek, mely születése százados évfordulójakor az egész magyar közönséget átjárta s engem is megragadott.

Ha Vörösmarty költészetét és eszmevilágát vizsgálva olyan tőrre léptem, melyet még eddig nem igen méltattak a széptani írók figyelmeire s ha azért dolgozatomban talán hibás vélemények is esüsztak volna be: mentse azokat a tárgy újsága és jóakaratom.

Kováts Antal.

II.

Tanári kar.*1. A rendes tárgyak tanárai.*

Dr. Tóth György, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendi kormánytanácsos, rendes tanár, a főgymnasium igazgatója, a kecskeméti róm. kath. egyháztanácsnak, a főgymnasiumi bizottságnak és Kecskemét th. város törvényhatósági bizottságának tagja, a kegyes-tanítórendi társház főnöke; tanította a bölcseleti előtant a VIII. osztályban, hetenkint 3 órában. Tanárkodásának évszáma 27.

Ambrusztér Sándor, kegyes-tanítórendi áldozópap, tanár, a Magyar Földrajzi Társaságnak rendes tagja, az V. osztály főnöke, az ifjúsági könyvtár öre; tanította a magyar nyelvet az V., a történelmet a IV., V., VII. és VIII., a földrajzot a II. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanárkodásának évszáma 8.

Arányi Ágost, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a K. M. Természettudományi Társaságnak és a helybeli Katona József Körnek rendes tagja, főgymnasiumi hitszónok; tanította a hittant az V., VI., VII. és VIII., a német nyelvet a III., IV. és V. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma 30.

Dezső Lajos, világi, rendes tornatanár, a tornaszerek öre; tanította a tornázást az I—VIII. osztályban, hetenkint 14 órában; a játék-délutánok vezetője és felügyelője. Tanárkodásának évszáma 12.

Hannig István, kegyes-tanítórendi áldozópap, helyettes tanár, a természettudományi szertár gondozója; tanította a földrajzot az I. és III., a természettudományi szertár gondozója; tanította a földrajzot az I., II., IV., V. és VI. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanárkodásának évszáma 4.

Járvás Mihály, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a Magyar Történelmi Társulat rendes tagja, a II. osztály főnöke, a tanári könyvtár s a philologiai és történelmi múzeum gondozója; tanította a magyar és latin nyelvet a II., a történelmet a III. és VI. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanárkodásának évszáma 27.

Király Lajos, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a Szent-István-Társulat és a Budapesti Philologiai Társaság rendes tagja, hitelemző, a III. osztály főnöke, a Gyorsíró-kör vezetője; tanította a magyar és latin nyelvet a III., a görög nyelvet az V. és VIII. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma 4.

Kováts Antal, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, az Országos Tanár-Egyesület s a Szent-István-Társulat rendes tagja, a helybeli Katona József Kör titkára, Kecskemét th. város könyvtári és múzeumi bizottságának tagja, az Önképző-kör vezető tanára, a VIII. osztály főnöke; tanította a magyar nyelvet a VI., VII., VIII., a latin nyelvet s a görög irodalmi szemelvényeket és művelődés történelmet a VIII., a szépirást az I. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanárkodásának évszáma 16.

Kövesi Lajos, kegyes-tanítórendi áldozópap, tanár, az ifjúsági könyvtár segédőre, az I. osztály főnöke; tanította a hittant a II., a magyar nyelvet az I., a latin nyelvet az I. és V. osztályban, hetenkint 19 órában. Tanárkodásának évszáma 1.

Mondik Pál, kegyes-tanítórendi áldozópap, tanár, a Budapesti Philológiai Társaság rendes tagja, a VI. osztály főnöke; tanította a hittant a III., a latin nyelvet a VII., a görög nyelvet a VI. és VII. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma 12.

Német Károly, kegyes-tanítórendi áldozópap, helyettes tanár, az Országos Tanár-Egyesület, a Budapesti Philológiai Társaság és a Szent-István-Társulat rendes tagja, a Segítő-Egyesület könyvtárának őre, a tanári értekezletek jegyzője, a IV. osztály főnöke; tanította a hittant az I., a magyar nyelvet a IV., a latin nyelvet a IV. és VI. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma 4.

Pataký Imre, világi, rendes tanár, ipar- és kereskedelmi iskolai igazgató, a községi iskolaszék, a róm. kath. egyháztanács tagja, a helybeli Katona József Kör pártoló tagja, a Magyar Szalon képzőművészeti társulat tagja; tanította a rajzot és mértant a II., III., IV. és VIII., a szépirást a II. osztályban, hetenkint 10 órában. Tanárkodásának évszáma 30.

Récsei Ede, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a rendi növendékek tanulmányi felügyelője, a Szent-István-Társulat, a K. M. Természettudományi s a Budapesti Philológiai Társulat, az Erdélyi Múzeum-Egyesület rendes és a Magyar Tanítók Turista Egyesületének választmányi tagja; tanította a hittant a IV., a német nyelvet a VI., VII. és VIII. osztályban, hetenkint 11 órában. Tanárkodásának évszáma 8.

Vékony József, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár; tanította a mennyiségtant az I., II., III., IV. és V. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma 27.

Dr. Vörös Cyrill, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a természettani szertár gondozója, a VII. osztály főnöke; tanította a természettant a VII. és VIII., a mennyiségtant a VI., VII. és VIII., a rajzoló mértant az I. osztályban, hetenkint 19 órában. Tanárkodásának évszáma 9.

2. *Felekezeti hittanárok.*

Dr. Bárány József, főrabbi; tanította az izr. vallású tanulókat, osztályonként heti 2—2 órában. Tanárkodásának évszáma 11.

Csamprág István, püspöki titkár, a kecskeméti gör. kel. hitközség adminisztrátora; havonként 2 órát tartott a gör. kel. vallású tanulóknak. Tanárkodásának évszáma 3.

Kiss Zsigmond, ev. ref. hitoktató; tanította az ev. ref. vallású tanulókat, hetenkint 2 órában. Tanárkodásának évszáma 1.

Laukó Károly, ág. ev. hitv. lelkész; tanította az ág. ev. hitv. tanulókat, hetenkint 2 órában. Tanárkodásának évszáma 35.

3. *Rendkívüli tárgyak tanítói.*

Arányi Ágost, tanította a francia nyelvet a kezdőknél és haladóknál, hetenkint 2—2 órában.

Király Lajos, tanította a gyorsírást a haladóknál hetenkint 1 órában.

Koller Ferencz, világi, az intézeti zeneszerek gondozója, a Kecskeméti Városi Zeneiskola tanára; tanította a zenét a kezdőknél és haladóknál, hetenkint 4 órában. Tanárkodásának évszáma ez intézetnél 1.

Kövesi Lajos, tanította a gyorsírást a kezdőknél, heti 1 órában.

Szent-Gály Gyula, világi, az intézeti énekszerek gondozója, a Kecskeméti Városi Zeneiskola igazgatója, a Katona József Kör rendes tagja; tanította az éneket a kezdőknél és haladóknál, hetenkint 4 órában. Tanárkodásának évszáma ez intézetnél 8.

4. *Intézeti szolgáló.*

Rimóczi Ferencz, pedellus, az intézetnél szolgál 8-ik éve.

III.

Előadott tananyag, tankönyvek.*1. Rendes, kötelező tantárgyak.***Első osztály.**Osztályfőnök: **KÖVESI LAJOS.**

Hittan, heti 2 órában. Imádságok: Miatyánk, Üdvözlét, Hiszekegy, Úr anyyala, reggeli és esteli könyörgés, a tanítás előtt és után való, az étkezés előtt és után való imádság; a három isteni erény, a bánat és erősfogadás fölindításának rövid formája. Isten 10, az anyaszentegyház 5 parancsa. Katekizmusból: Az ember végcéljáról. A hitről. A parancsokról. A malaszt eszközöiről: a szentségekről és az imádságról. Tankönyv: Kis Katekizmus XLIII. kiad. Bpest, 1896. *Német Károly.*

Magyar nyelv, heti 5 órában. a) Nyelvtan: A hangtan elemei. A mondatok nemci. Az egyszerű mondat és részei, ezzel kapcsolatban az alaktan. Helyesírás. b) Olvasmányok: Prózaí és költői szemelvények: a hún és magyar mondákból; a görög regékből; történelmi elbeszélések; rajzok a magyar földről és magyar népeletből. Népmesék és közmondások. Értelmes olvasás, az olvasmányok szabad elmondása. Költemények tanulása. Havonkint két iskolai dolgozat. Tankönyv: dr. Szinyei József, Magyar nyelvtan I. r. Budapest, 1897. Balogh Péter, Magyar olvasókönyv I. r. Bpest, 1899.

Kövesi Lajos.

Latin nyelv, heti 6 órában. a) Összefüggő olvasmányok alapján: a hún és római nép ismertetése; Róma alapítása; a trójai háború és Odysseus kalandjai; mesék és párbeszéddek. Szólan: névszók és a cselekvő igék ragozása. A tanult szavak tárgyi csoportosítása. b) Írásbeli dolgozatok: Havonkint két iskolai dolgozat, fordítás magyarból latinra. Tankönyv: Pirchala Imre, Latin nyelvtan I. r. Pozsony, 1899. Pirchala Imre, Olvasó- és gyakorlókönyv I. r. Pozsony, 1899. *Kövesi Lajos.*

Földrajz, heti 3 órában. Földrajzi alapfogalmak: szárazföld, víz, a föld alakja, nagysága, a föld fő körei, éghajlat. Tájékozódás a földgömbön és a térképen; térképolvasás. Magyarország városainak, hegységeinek, alföldjeinek, vizeinek, éghajlatának ismertetése, kapcsolatban a lakosság foglalkozásával és életmódjával. Térképvázlatok készítése. Tankönyv: Körösi Albin, Földrajz. Budapest, 1900. Térképvázlatok A. I. füzet.

Hannig István.

Természetráaj, heti 2 órában. A természeti tárgyak szemlélese és a szemlélet útján szerzett törvényszerűségek felismerése. A négy évszak leírása, különös tekintettel a növények- és állatokon észrevehető jelenségekre. Az ősszel és tavasszal viritó közönségesebb növények leírása és ezek alapján a gyökér, szár, levél, virág és gyümölcs különféle alakjainak taglalása, csoportosítása és élettani működése. A közönségesebb fenyők. Az ember lakása közelében a mezőn, erdőn tartózkodó emlős állatok. Tankönyv: dr. Ormándy Miklós, Természetráaj. Budapest, 1900.

Hannig István.

Számtan, heti 4 órában. A tizes számrendszer. Alapműveletek egész számokkal, tizedes és közönséges törtekkel. A méter-mérték ismertetése. Pénzisme és idősámitás. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Közönséges számtan. Budapest, 1894.

Vékony József.

Rajzoló geometria, heti 3 órában. Pontok, vonalak és szögek. Háromszög, négyszög, sokszög. Az idomok területének kiszámítása. A kör tulajdonságai. Geometriai ékitmények rajzolása. Tankönyv: Gerevich, Rajzoló geometria I. r. Budapest, 1900.

Dr. Vörös Cyrill.

Szépírás, heti 1 órában. A magyar kis- és nagybetűk alkotó részeinek és alakítási módjának ismertetése és gyakorlása; folyóírás. *Kováts Antal.*

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok: állások: alap-, zárt-, fesztítő-, lábújj- és sark-állás. Tag-szabadgyakorlatok: karlendítések, lökések minden irányban, törzshajlítások, sark- és térd-emelések. Járó szabadgyakorlatok: járás oldal- és arczsorban, helyben és továbbhaladással, utánlépéssel. Társas szabadgyakorlatok kettesével. Tornázó rendgyakorlatok: sornyitás, mellésorakozás, körjárás, kigyóvonalás. Katonai rendgyakorlatok: állás, sor-felállítás, igazodás, fedezés, fövetések, fordulatok, helyben járás arc- és oldalsorban. Szergyakorlatok: alapgyakorlat a korlátan, nyújtón, póznákon, köteleken, a vízszintes és rézsútós létrán, gyűrűshintán; magas-, távol- és kötélugrás.

Dezső Lajos.

Játék, heti 2 órában. Előírt és helyi játékok gyakorlása.

Dezső Lajos.

Második osztály.

Osztályfőnök: JÁRVÁS MIHÁLY.

Hittan, heti 2 órában. Az ember végezőljáról és rendeltetéséről. A hitről. Az apostoli hitvallás tízenkét ágazatáról. Az új-szövetség története. Tankönyvek: Középsé Katekizmus. Eger, 1897. Róder Alajos, Bibliái történet. Eger, 1887.

Kövesi Lajos.

Magyar nyelv, heti 5 órában. a) Nyelvtan: A mult évi tananyag átlisméltése után a határozók részletesen. Az összetett mondatok, a melléren-

delt és alárendelt mondatok viszonyai. A többszörösen összetett mondatok. A szórend. Helyesírás. b) Prózai olvasmányok értelmes olvasása és tartalmi elbeszélése. Szó- és mondattani elemzés. Költői olvasmányok betanulása és szavalása. Kéthetenként egy iskolai dolgozat. Tankönyv: Szinnyi József, Iskolai magyar nyelvtan II. r. Budapest, 1900. és Balogh, Magyar olvasókönyv II. r.

Járvás Mihály.

Latin nyelv, heti 6 órában. A múlt évi tananyag átisméltése után az igetövek. A cselekvő-, szenvedő-, deponens- és körülírt igeragozás. Az igék perfectumai és supinumai. A rendhagyó-, hiányos- és személytelen igék. A mondat szerkesztés főbb szabályai. A szóképzés. Fordítás: magyar s latin mondatok. Összefüggő olvasmányok a római királyokról. Mesék és közmondások. Kéthetenként egy iskolai dolgozat. Tankönyv: Pirchala, Latin nyelvtan és olvasókönyv II. r. Pozsony, 1900.

Járvás Mihály.

Földrajz, heti 3 órában. Európa országainak és népeinek leírása (Ausztria részletesebben) Magyarországból kiindulva és erre vonatkoztatva. Ázsia és Afrika országainak leírása az európai gyarmatok kiemelésével és az általános viszonyok ismertetésével. Térképrajzolás Horváth J. térképvázlatai nyomán. Tankönyv: Körösi Albin, Földrajz II. r. Budapest, 1900. Kogutowicz Manó, Középsiskolai földrajzi atlasz. Budapest, 1898.

Ambrusztér Sándor.

Természetrész, heti 2 órában. Majmok. Tengeri emlősök. Eرسényes emlősök. Az ember lakása közelében, mezőn, erdőn, vizen tartózkodó madarak. Csúszó-mászók. Kételtűek. Halak. Puhatestűek. Rovarok az egyes rendek főbb képviselői alapján. Férgek. A növények közül: néhány őszszel viritó növény; néhány gyümölestermő és erdei fa; az embert közelebről érdeklő természetű és vadon termő növény. Tankönyv: dr. Ormándy Miklós, Természetrész II. füzet. Budapest, 1900.

Hannig István.

Számítás, heti 4 órában. Számolási rövidítések. Számolási műveletek korlátolt pontossággal. Az egyszerű hármasszabály. Az olasz számolási mód. A százalékszámítás és mindennemű alkalmazása. Viszonyok és arányok. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Közönséges számítás. Budapest, 1894.

Vékony József.

Rajzoló geometria, heti 3 órában. Stereometriai elemek. A sík. Az egyenesek és síkok fekvése. A lapszög és szöglet. A legfontosabb testek, úgymint hasáb, gúla, szabályos testek, henger, kúp és gömb tulajdonságai és hálózata. A testek ábrázolása egy síkon, felszínének és térfogatának meghatározása. Testminták készítése, síkképmények rajzolása. *Pataky Imre.*

Szépírás, heti 1 órában. A magyar és német betűk alakítása és írása. Folyóírás mind a két nyelven. *Pataky Imre.*

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok: állások: lépő-, keresztzett-, terpeszkedő-, guggoló-állás. Tag-szabadgyakorlatok: karnyújtások, üté-

sek minden irányban; törzsfordítások, lábemelések- és vetések. Járó szabadgyakorlatok: járás különféle lábtartással helyben és tovább haladással, váltogatott utánlépéssel. Futás. Társas szabadgyakorlatok. Tornázó rendgyakorlatok: él-, mellésorakozás, szögjárás, csigajárás. Katonai rendgyakorlatok: rendekbe fejlődés és sorba-szakadozás. Szergyakorlatok: Lásd I. osztály. Játékok. .

Dezső Lajos.

Játék, heti 2 órában. Előírt és helyi játékok gyakorlása. *Dezső Lajos.*

Harmadik osztály.

Osztályfőnök: KIRÁLY LAJOS.

Hittan, heti 2 órában. Az ember rendeltetéséről és végcéljáról. A hitről, az apostoli hitvallásról, parancsolatokról. A keresztény igazságról, a malaszt eszközeiről. A szentségekről, a szentelményekről és az imádságról. Tankönyv: Közép Katekizmus. Eger, 1893. *Mondik Pál.*

Magyar nyelv, heti 4 órában. A nyelvtan rendszeres tárgyalása. Olvasmányok szó- és mondattani elemzése. Olvasmányok: Elbeszélések a magyar történelemnek a mohácsi vész után való korából s a görög és római világból; szemelvények Petőfi, Arany, Vörösmarty, Kölcsey, Tompa, Czuczor, Eötvös, Bajza, Tóth Kálmán hazafias és vallásos lyrájából; kisebb rajzok és elbeszélő darabok a régi magyar világból. Havonkint két iskolai dolgozat megbeszélés és a tárgyalt olvasmányok alapján. Tankönyvek: Szinnyei József, Rendszeres magyar nyelvtan. Budapest, 1897. Szinnyei, Magyar olvasókönyv III. Budapest, 1900. *Király Lajos.*

Német nyelv, heti 4 órában. Helyes olvasás és írás. Név- és igeragozás. Melléknév. Némás. Számnév. Mondatalkotás és szórend. Könnyebb prózai darabok fordítása és elemzése. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyvek: Albrecht János, Német nyelvtan. Budapest, 1900. és Albrecht János, Német olvasókönyv I. kötet. Budapest, 1900.

Arányi Ágost.

Latin nyelv, heti 6 órában. Az egyszerű mondat a tárgyalt olvasmányok alapján. Az alany és állítmány egyezése; a jelző; az állítmányi kiegészítő, jelző és értelmező; az esetek, különös tekintettel a különböző határozók képzésére; az infinitivus és accusativus cum infinitivo mint alany és tárgy; a függő és független participium; gerundium és gerundivum; supinum. Olvasmányok Cornelius Neposból: Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon. Phaedrus meséiből 12 darab. Havonkint kétszer iskolai írásbeli dolgozat magyarból latinra, a tárgyalt olvasmányok alapján. Tankönyvek: Pirchala Imre, Latin nyelvtan VI. kiadás. Pozsony, 1899. Latin olvasókönyv a III. és IV. oszt. számára I. és II. kötet. Pozsony, 1900. *Király Lajos.*

Történelem, heti 3 órában. A történelem fogalma, tárgya és felosztása. A történelem kútfői és segédeszközei. Magyarország története, földrajza és műveltségi viszonyai a mohácsi vészig. Tankönyv: Varga Ottó, A magyarok története és Magyarország a jelenben. Budapest, 1900.

Járvás Mihály.

Földrajz, heti 2 órában. Amerika és Ausztrália földrajza, tekintettel a természeti, néprajzi, vallási és művelődési viszonyokra. Politikai beosztás, az egyes országok és városok leírása. Térkép-vázlatok készítése. A Föld száraza, vize és légköre. A közlekedő edények és Archimedes törvénye; a fajsúly. A levegő nyomása, légsúlymérő. A hő hatása, hőmérő. A légkör elektromos és mágneses tünetményei. A fény visszaverődése és törése. A Föld alakja, nagysága és ábrázolása. A Föld forgása és keringése. Időszámítás. A hold és annak mozgása. Földünk helyzete a naprendszerben. Tankönyvek: Körösi Albin, Földrajz III. füzet. Budapest, 1900. Dr. Schmidt Ágoston, Fizikai és matematikai földrajz. Bpest, 1900. *Hannig István.*

Számтан, heti 3 órában. Összetett hármasszabály. Egyszerű és összetett kamatszámolás. Határidő-számolás. Egyszerű és összetett lerovat-számolás. Állampapírok, részvények, váltók. Egyszerű és összetett társaság-szabály. Elegyítés-szabály. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, Közöséges számтан. Budapest, 1894.

Vékony József.

Rajzoló geometria, heti 2 órában. Távolságok mérése, párhuzamos és merőlegesek szerkesztése. Az egyenoldalú, egyenlőszárú és a derékszögű háromszög tulajdonságain alapuló szerkesztések. Összeillő és hasonló idomok s ezek tulajdonságainak alkalmazása a gyakorlati mérésnél. A sokszögek. A területmérés és nivellálás ismertetése.

Pataky Imre.

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Állások. Tag-szabadgyakorlatok: kar-, láb-, törzsgyakorlatok. Járó szabadgyakorlatok. Társas szabadgyakorlatok. Tornázó rendgyakorlatok: ellenvonulás, köralakítás, kanyarulatok a központ körül. Katonai rendgyakorlatok: kanyarodások, kettős rendekbe fejlődés. Szergyakorlatok a korláton, nyújtón, köteleken, póznákon, a részűtos és vízszintes létrán, lovon, bakon; magas-, távol- és kötél-ugrás. Tornajátékok.

Dezső Lajos.

Játék, heti 2 órában. Előírt és helyi játékok gyakorlása. *Dezső Lajos.*

Negyedik osztály.

Osztályfőnök: NÉMET KÁROLY.

Hittan, heti 2 órában. A külső isteni tisztelet általában. A szertartástan fogalma és felosztása. A szent helyek és az egyházi készletek. Az isteni tisztelet szent eselekményei. A szent idők. Tankönyv: Szulik József. A kath. anyaszentegyház szertartásai. *Récsei Ede.*

Magyar nyelv, heti 4 órában. Irály- és verstan, a megfelelő prózai és költői olvasmányokkal. Arany János „Toldi“-ja nyelvi és tárgyi magyarázatokkal. Kéthetenként részben iskolai-, részben házi dolgozat. Tankönyvek: Lehr Albert, Arany János Toldija. Budapest, 1893. Pintér Kálmán, Magyar stilisztika I. r. Budapest, 1892.

Német Károly.

Német nyelv, heti 3 órában. Helyes olvasás és írás. A nyelvtan rendszeres áttekintése, különösen az igetan, névragozás, melléknevek, számnevek, praepositíók és postpositíók. Válogatott költői és prózai olvasmányok fordítása, elemzése és emlézése. Kéthetenként egy írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyvek: dr. Szemák István, Német nyelvtan II. r. Budapest, 1888. U. a. Német olvasókönyv II. r. Budapest, 1887.

Arányi Ágost.

Latin nyelv, heti 6 órában. T. Liviusból összefüggő szemelvények: Decemviri. (1—25. c.) De Veiorum expugnatione. (1—10. c.) T. Manlius Torquatus. (1—10. c.) Ovidiusból: De Romulo Remoque; Quomodo Gabii capti sint. De Fabiis; De feratibus; De quattuor humani generis actatibus. Nyelvtani ismétlés. Módoz és igeidők. A mellérendelt és alárendelt mondatok. Oratio obliqua. Római naptár; prozódia. Tankönyvek: Szepesi—Tóth. Latin mondattan. Budapest, 1887. Dr. Tóth György, Latin olvasókönyv. Budapest, 1892.

Német Károly.

Történelem, heti 3 órában. Az ó-kor története. Rövid tájékoztatás azon népek története és műveltségi állapota körül, melyek a görög nép fejlődését megelőzték és az utóbbira később befolytak. A görögök története és műveltségi viszonyuk. Macedonia emelkedése. Nagy Sándor hódításai és ezek következményei. Róma politikai és művelődés-története az actiumi ütközetig. Tankönyv: Szölgyény János, Világtörténet I. r. Ó-kor. Budapest, 1891.

Ambrusztér Sándor.

Természetráaj, heti 3 órában. Ásvány-, kőzet- és földtan, az ásványok tulajdonságai. Az ásványok rendszere s az iparilag fontosabb ásványok részletes leírása. Egyszerű és összetett kőzetek. Földtan. Tankönyv: Dr. Roth Samu, Az ásvány-, kőzet- és földtan alapvonalai. Budapest, 1888.

Hannig István.

Mennyiségtan, heti 3 órában. Bevezetés az algebraiba, összeadás és kivonás algebrai egész számokkal, kiterjesztve a két- és háromtagú mennyiségek négyzetének és köbének képzésére, osztás egész számokkal, a geometriai haladvány, mint az osztás specialis esete, a négy alapművelet algebrai törtszámokkal, elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel és az arányok tana. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszámtan. Budapest, 1891. *Vékonny József.*

Rajzoló geometria, heti 2 órában. A kúpszeletek szerkesztése adott alkotó részek alapján, húrjaik és érintőik tulajdonsága. A pont, vonal, lap és test ábrázolása két síkon (derékszögű vetítés). A saját és vetett árnyék.

Pataky Imre.

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Térdelések, támaszfekvések. Tag-szabadgyakorlatok. Járó szabadgyakorlatok különféle lábtartással. Szökdelések. Társas szabadgyakorlatok kézi szerekkel. Tornázó rendgyakorlatok: rendekbe, kettős rendekbe fejlődés menetben. Szergyakorlatok: lásd III. osztály. *Dezső Lajos.*

Játék, heti 2 órában. Előírt és helyi játékok gyakorlása. *Dezső Lajos.*

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: AMBRUSZTER SÁNDOR.

Hittan, heti 2 órában. Alaphittan. Isten és vallás. Az isteni kinyilatkoztatás. A ker. vallás kinyilatkoztatott vallás. Az evangéliumok, mint bizonyítékforrások. Jézus Krisztus az Isten küldötte. Jézus egyházának megalapítása, szervezete. A kinyilatkoztatott tan forrásai. Tankönyv: dr. Titz Antal, Kath. vallástan I. r. Budapest, 1897. *Arányi Ágost.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Általános szerkezetten. Az előadás nemei és formái. A belső rend. (Szerkezet). A feltalálás. A prózai műfajok. A leírás. Az elbeszélés. Az értekezés. A beszéd. Az irányművek. Megfelelő olvasmányok, u. m.: leírások, elbeszélések, értekezések, levelek és szónoklatok. Hat házi és három iskolai dolgozat. Tankönyv: Négyesy László, Rhetorika. Budapest, 1901. *Ambrusztér Sándor.*

Német nyelv, heti 3 órában. Nyelv- és mondattani ismétlések. Mesék, leírások, románczok és költemények fordítása, elemzése és emlézése. A szókinés gyarapítása. Szavaltatok. Havonkint egy írásbeli iskolai gyakorlat. Tankönyvek: dr. Szemák István, Német nyelvtan II. r. Budapest, 1896. és u. a. Német olvasókönyv III. r. Budapest, 1888. *Arányi Ágost.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Livius XXI. könyvének 1—58. fejezete. Anthológiából: 1., 2., 4., 8., 19., 26., 30., 31., 38., 54., 60. Régiségtanból: a rendes magistratusok, hadügy és magánrégiségek. Nyelvtani és mondattani ismétlések. Havonkint két iskolai dolgozat. Tankönyvek: Bartal—Malmosi, T. Livii ab urbe condita libri XXI., XXII. Budapest, 1890. Bartal—Malmosi, Jegyzetek Livius XXI. és XXII. könyvéhez. Budapest, 1881. Pirschala Imre, Anthologia Latina. Budapest, 1890. Vagner—Horváth, Római régiségek. Budapest, 1897. *Kövesi Lajos.*

Görög nyelv, heti 5 órában. Hangtan. Névalaktan. Az igetanból az ω -végű igék. Az elméleti rész begyakorlására mondatok és kisebb elbeszélések fordítása görögből magyarra és magyarból görögre. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyvek: dr. Maywald József, Görög nyelvtan. Budapest, 1897. Dr. Maywald József, Görög olvasókönyv. Budapest, 1897. *Király Lajos.*

Történelem, heti 3 órában. A római császárság megalapításától Európa mai főbb államainak megalakulásáig; az ó-kor befejezése és a középkor története. Tankönyv: Szölgyémy, Világtörténelem II. r. Budapest, 1892.

Ambrusztér Sándor.

Természetrajz, heti 2 órában. A növények tagozata élő példányokon. Virágok ismertetése az őszi flórából. Sejt-, alak- és szövettan görösei mutatóványokkal. Linné rendszere. Rendszeres leíró növénytan. A növények földrajzi elterjedése. A növénytan története. Tankönyv: dr. Roth Samu, A növénytan alapvonalai. Budapest, 1892.

Hannig István.

Mennyiségtan, heti 4 órában. Betűszámán: határozott elsőfokú egyenletek több ismeretlennel. A kéttagúaknak magasabb pozitív egész hatványai. Pascal-féle háromszög. Számítási haladvány. Gyökfejtés. Másodfokú egyenletek egy ismeretlennel. Geometria: A sík idomok meghatározása, összeillősége, hasonlósága és egyenlősége. A körre vonatkozó főbb tételek. Tankönyvek: dr. Lutter Nándor, Betűszámán. Budapest, 1891. és u. a. Mértan. Budapest, 1891.

Vékony József.

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Állások. Tag-szabadgyakorlatok ellenkező oldalmozgásokkal. Birkózó gyakorlatok. Társas szabadgyakorlatok. Tornázó rendgyakorlatok: 8-as járás, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$ kanyarulatok négyes sorokban. Katonai rendgyakorlatok: fejlődés rendekből és ketlős rendekből; húzóadás. Szergyakorlatok: könnyebb felülések a bakra és lóra, helyből és iramodással, átugrások, kötél-ugrás, magas- és távol-ugrás fordulattal, fordulatok a magas és alacsony nyújtón, korláton, gyűrűhintán, vándormászás a póznákon, gyakorlatok a vízszintes és rézsútos létrán. Játékok.

Dezső Lajos.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: MONDIK PÁL.

Hittan, heti 2 órában. Az ágazatos hittan fogalma és felosztása. A háromszemélyű egy Istenről. Isten teremtményeiről. Az Ige megtestesüléséről. A megváltásról. Mária, Istennek szent anyja. A malasztról és a szentiségekről. Az utolsó dolgokról. Tankönyv: dr. Titz Antal, Kath. vallás tan II. Budapest, 1898.

Arányi Ágost.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Költői olvasmányok: Shaksperetől Coriolanus, tragédia; Molière-től Tudós nők, vígjáték, megfelelő tárgyi és tartalmi magyarázatokkal, főtekintettel a drámai szerkezet- és jellemzésre. Rhetorika: a prózai, különösen a történelmi, szónoklati és értekező műfajok elmélete, tekintve fejlődésüket a görög, római és a magyar irodalomban. Havonként házi, írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Coriolanus, fordította Petőfi, bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta Nöwy László. Budapest, 1890.

Molière, Tudós nők, fordította Arany László, magyarázta Greguss Ágost. Budapest, 1880. Pintér Kálmán, Rhetorika és olvasókönyv. Budapest, 1895.

Kováts Antal.

Német nyelv, heti 3 órában. A német ballada-költészet elméletileg és példákban. Költői és prózai olvasmányok nyelvi és tárgyi magyarázatokkal, azok fordítása, elemzése és emlézése. A szókinés gyarapítása, folytonos nyelvtani ismétlések. Stílus-gyakorlatok. Havonként egy írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyvek: mint az V. osztályban és Heinrich, Német balladák és románczok I., II. Bpest, 1896. Endrei Ákos, Stílus-gyakorlatok. *Récsei Ede.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Nyelvtani és mondattani ismétlések; stílus-gyakorlatok. Olvasmányok: Sallustius, De bello Jugurthino, a 35—84. cap. kihagyásával. Vergilius Aeneisének II., IV., V. énekéből szemelvények. Cicero, De imp. Cn. Pompeii. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Régiségtanból: A birodalom lakossága s a lakosság jogi állapota. Kormány és államhatalom. Vallásügy. Magánrégiség: A ház. A név. Ruházat. Az étkezés ideje. Tankönyvek: C. Sallusti Crisp. Libri. Bartal A. és Malmosi K. Budapest, 1880. P. Vergili Maronis Aeneidos libri. Pirehala J. Budapest, 1895. és Jegyz. Verg. Aeneiséhez. Budapest, 1882. M. T. Ciceronis De imperio Cn. Pompei oratio. Keleti V. Budapest, 1887. Wagner--Horváth, Római régiségek. Budapest, 1896.

Német Károly.

Görög nyelv, heti 5 órában. μ -végű igék. Az ω -végű igék V—VIII. osztálya. A mondattan főbb szabályai. Olv.: a Gyakorlókönyvből 1—50. Xenophon és Sokrates életrajza. Xenophon Memorab. I. 4., II. 1., III. 6., IV. 1. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Maywald József dr., Görög nyelvtan. Budapest, 1895. Ugyanattól Görög Gyakorló- és Olvasókönyv Xenophonból. Budapest, 1888.

Mondik Pál.

Történelem, heti 3 órában. Az új-kor története Amerika felfedezésétől a bécsi congressusig. A legújabb kor rövid áttekintése. Tankönyv: Szölgvény, Világtörténelem III. r. Budapest, 1895.

Járvás Mihály.

Természetrész, heti 3 órában. Általános állattan, a szervek és szervrendszerek leírása, az állattörzsek megkülönböztetése. A fejlődéstan és élettan elemei. Állatrendszer az egyes osztályok főbb képviselőinek leírásával. Az állatok földrajzi elterjedése. Az állattan története. Tankönyv: dr. Róth—Vängel, Az állattan alapvonalai. Budapest, 1895.

Hannig István.

Mennyiségtan, heti 3 órában. Algebra: A hatványozás általánosítása. A negatív, tört és zérus exponensű hatványmennyiségekkel való számolási műveletek. Imaginarius és complex számok. Brigg-féle logaríthmusok kiszámítása és számolás logaríthmusokkal. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszám-tan. Budapest, 1891. Geometria: A trigonometria s alkalmazása a sík-háromszögek és szabályos sokszögek megoldására. U. a. Mértan. Budapest, 1891.

Dr. Vörös Cyrill.

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Három és négy részből álló összetett tag-szabadgyakorlatok. Birkózó gyakorlatok. Társas szabadgyakorlatok. Tornázó rendgyakorlatok: füzérek. Katonai rendgyakorlatok: kettős rendekbe fejlődések, húzódások, kanyarodások menetben. Szergyakorlatok: lásd V. osztály. Tornajátékok. *Dezső Lajos.*

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: DR. VÖRÖS CYRILL.

Hittan, heti 2 órában. A ker. kath. erkölcstan. Az erkölcsi jóról és rosszról. A parancsolatokról általában. Az isteni szeretet parancsairól. A felebaráti szeretet parancsairól. Az anyaszentegyház parancsairól. Az irgalmasság cselekedeteiről. Az erényekről és bűnökről. A keresztény köteleességekről. Az erkölcs jutalma. Tankönyv: dr. Titz Antal, A kath. vallásban III. r. Budapest, 1899. *Arányi Ágost.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Verstan. A költői műfajok elmélete, tekintettel fejlődésük történetére. Költői művek iskolai és házi olvasása. Havonkint házi, írásbeli dolgozat. Tankönyv: Pintér—Erdélyi, Poetika és Olvasókönyv. Budapest, 1895. *Kováts Antal.*

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe Hermann und Dorothea-jának, Schiller Wilhelm Tell-jének, valamint egyes prózai darabok olvasása nyelvi és tárgyi magyarázatokkal, azok fordítása és elemzése. Etymologiai fejtegetések. Nyelvtani ismétlések és mondattan. Stílus-gyakorlatok. Az irodalomtörténetből: Régi német nyelvemlékek és az első virágzás kora. Havonkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: dr. Szemák István, Német nyelvtan II. r. Budapest, 1895. és Mondattan. U. a. Német olvasókönyv IV. r. Budapest, 1891. Weber, Goethe Hermann u. Dorothea-ja. Budapest, 4. kiadás, 1897. Heinrich, Schiller Wilhelm Tell-je. Budapest, 1900. Endrei, Stílus-gyakorlatok. *Récsei Ede.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Cicero: in Catilinam Orat. I., II. In Antonium Philippicam I. Epist. ad Fam. I. 7., II. 4., III. 3., V. 7., V. 12., XIV. 2., XIV. 4., XIV. 5., XIV. 7., XV. 1., XV. 15., XVI. 1., XVI. 11., XVI. 12. Ad Att. II. 22., III. 5., III. 6., IV. 1., IV. 2., IX. 11., XI. 5., XI. 6. Verg. Aen. VI. egészen. Nyelvtani ismétlés, régiségtan, irodalomtörténet. Kéthetekenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: M. Tullii Cicronis orationes selectae XIII. Edidit Stephanus Dávid. Budapest, 1890. Jánosi, Cicero levelei. Budapest, 1884. Pirchala, Vergilius Aen. libri XII. Budapest, 1881.

Mondik Pál.

Görög nyelv, heti 5 órában. Homeros Ilias I. egészen; VI. 119—529.; XVI. 1—167., 198—305., 351—393., 419—592., 632—867. Herodotosból

szemelvények: Kroisos és Solon. Polykrates gyűrűje. A marathoni csata. A thermopyliai csata. A salamisi csata. Xenophonból: Mem. I. 1., I. 2. Két-hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Csengeri János, Homeros Iliása. Budapest, 1896. Geréb József, Görög prózai szemelvények Herodotosból, Xenophon és Platon irataiból. Budapest, 1897. *Mondik Pál.*

Politikai földrajz, heti 2 órában. Európa és Amerika független államainak és gyarmatainak politikai, természeti, kulturális és gazdasági viszonyai. Tankönyv: Scholtz A., Politikai földrajz. Budapest, 1892. *Ambrusztér Sándor.*

Természettan, heti 4 órában. Bevezelő meghatározások és alapfogalmak. Mechanika, rezgőstan, hangtan és fénytán kísérletekkel. Tankönyv: dr. Schmidt Ágoston, Természettan. Budapest, 1887. *Dr. Vörös Cyrill.*

Menyiségtan, heti 3 órában. Algebra: A másodfokú egyenletek elmélete. Complex számokkal való számolási műveletek. A másodfokú függvény maximális és minimalis értékei. Másodfokúakra redukálható felsőbb fokú egyenletek megoldása. Határozatlan egyenletek. A geom. haladvány. A kamatok kamatjának alapképletei, évi betétek és járadékok, törlesztés. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszámítan. Budapest, 1891. — Geometria: A stereometria alaptételei. A hasáb, henger, gúla, kúp, csonka gúla és kúp származása, tulajdonságai, felszíne és köbtartalma. A pont meghatározása a síkban. Az egyenes egyenlete. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Mértan, Budapest, 1891. *Dr. Vörös Cyrill.*

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Összetett tag-szabadgyakorlatok, váltva és összekötve járással. Birkózó gyakorlatok, társas szabadgyakorlatok vasbotokkal. Tornázó rendgyakorlatok: füzérek. Katonai rendgyakorlatok: húzódások menetben, fejlődések rendekből, kettős rendekből. Szergyakorlatok: a csapatok erejének és ügyességének megfelelő gyakorlatok. Súlyemelés, súlydöbés. Tornajátékok. *Dezső Lajos.*

Nyolczadik osztály.

Osztályfőnök: KOVÁTS ANTAL.

Hittan, heti 2 órában. A kath. egyház külső és belső története napjainkig. Tankönyv: dr. Titz Antal, A róm. kath. egyház története, különös tekintettel a magyar viszonyokra. Budapest, 1900. *Arányi Ágost.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. A magyar nemzeti irodalom ismertetése, különös tekintettel Vörösmarty, Petőfi, Arany és Madách költészetére; a jelentékenyebb irodalmi irányzatok és férfiak tüzetes méltatása, műveik, illetőleg Gyulai, Toldy, Beöthy, Szilády, Kemény és mások idevágó munkáinak olvasása alapján. Havonkint házi, írásbeli dolgozat. Tankönyv: Erdélyi Károly, A magyar nemzeti irodalom története. Budapest, 1897.

Kováts Antal.

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe Iphigenie auf Tauris-ának, valamint egyéb költői és prózai darabok olvasása és fordítása, megfelelő nyelvi és tárgyi magyarázatokkal. Etymologiai fejtegetések. Beszédgyakorlatok. Nyelvtani ismétlések és mondattan. Stílus-gyakorlatok. Az irodalomtörténetből: A második virágzás kora és annak nevezetesebb költői. Havonkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: dr. Szemák István, Német nyelvtan II. r. és Mondattan. Budapest, 1895. U. a. Német olvasókönyv IV. r. Budapest, 1891. Heinrich, Goethe Iphigenie auf Tauris-a. Endrei, Stílus-gyakorlatok.

Récsei Ede.

Latin nyelv, heti 5 órában. Horatii Carm. I. 4., 6., 9., 18., 22., 35. II. 1., 6., 10., 14., 15., 17. III. 1., 2., 3. IV. 4., 5. Epod. 2., 10. Satir. I. 4., 6., 10. II. 6., 8. Epist. I. 10., 16. Szemelvények az Ars poëticából. Tacitusból: Augustus. Tiberius. Germania. Seianus. Nero a színpadon. Vitellius cz. fejezetek. Nyelv-, mondat- és régiségtan, irodalomtörténet. Kéthetenkint iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Bartal—Malmosi, Horatii opera omnia. Budapest, 1880. Dávid—Pozder, Tacitus. Budapest, 1889. Wagner-Horváth. Római régiségek és irodalomtörténet. Budapest, 1890.

Kováts Antal.

Görög nyelv, heti 3 órában. Homeros Od. I. 1—305., V., VI. éneke. Platon, Sokratis Apologia. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyvek: Csengeri János, Homeros Odysseája. Budapest, 1896. Geréb József, Görög prózai szemelvények Herodotos, Xenophon és Platon írataiból. Budapest, 1897.

Király Lajos.

Magyar irodalmi olvasmány, görög irodalom- és művelődéstörténelem, heti 2 órában. A) Magyar irod. olvasmányok: Széchenyi gr. Hiteljéből; Wesselényi Baliteletek cz. művéből; Kölesey Országgyűlési naplójából; Eötvös Reformjából; Desewffy Auréltól A Pesti Hirlap és Kelet Népe közti vitály; Kemény Zsigmondtól Élet és irodalom. Az írók életrajza s irodalmi pályájuk méltatása. B) Görög irodalomtörténet: a) Elmélet. A klasszikus korszak prózairodalmának története a történelírás, a szónoklat és a bölcsészlet köréből; b) Görög irod. olvasmányok: Platontól Socrates védelme; Kriton, Az állam; Aristotelestől: Nikomachosi ethika; mindegyik olvasmány bevezető ismertetéssel. Időszakonkint egy házi, írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Janesó Benedek dr., Magyar irod. olvasmányok IV. r. Budapest, 1894. Platon és Aristoteles, Szemelvények. Szerk. Alexander Bernát. Budapest, 1893. Schill Salamon, Görög irodalomtörténet. Budapest, 1892.

Kováts Antal.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. A testek és a testek síkmetszeteinek meghatározása vetületei alapján. A testek saját és vetett árnyékának meghatározása a vetületi síkon. Az emberi fej rajzolása árnyékolt lapminták után.

Pataky Imre.

Történelem, heti 3 órában. Magyarország oknyomozó története, tekint-

tettel az alkotmány fejlődésére, a műveltségi viszonyokra és kútfőkre. Tankönyv: Ribáry-Mangold, Magyarország oknyomozó történelme. Budapest, 1891.

Ambrusztér Sándor.

Természettan, heti 4 órában. Hőtan, delejesség, elektromosság, az anyag szerkezetére vonatkozó főbb kémiai tételek, a kosmographia elemei kísérletekkel. Tankönyv: dr. Schmidt Ágoston, Természettan, Bpest, 1887.

Dr. Vörös Cyrill.

Mennyiségtan, heti 2 órában. Algebra: A kapcsolástan fogalma, permutatiók, combinatiók és variatiók és Newton kéttagú tantétele. Az algebra főbb pontjainak rövid ismertetése. Geometria: A gymn. anyag rövid átismétlése, különös tekintettel a trigonometriára és stereometriára. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszámítás és Mértan. Budapest, 1891.

Dr. Vörös Cyrill.

Bölcsészeti előtan, heti 3 órában. Psychologia: A lelki jelenségek főcsoportjai. Az idegrendszer. A test és lélek kölcsönhatásai. Az érzés, érzet és képzet. Az érzelmek. Az akaró tehetség. — Logika: A logika feladata. Az analysis és a synthesis. A deductiv és az inductiv módszer. A tanúságtétel és bírálata. Az egyes tudományok módszere. A logikai tévedés. Tankönyv: Joly H., Philosophiai propaedeutica. A psychologia és a logika vázlat. Budapest, 1886.

Dr. Tóth György.

Tornázás, heti 2 órában. Lásd VII. osztály.

Dezső Lajos.

2. Rendkívüli, nem kötelezett tantárgyak.

Francia nyelv, heti 2 órában. Helyes olvasás és írás, az alaktan elemei, a beszédrészek és azok alkalmazása, költői és prózai darabok olvasása és elemzése, egyes darabok elemzése, francia kifejezések. Beszédgyakorlatok. Nevesebb francia írók rövid életrajza francia nyelven. Tankönyv: Mébold Frigyes és Ujvári Béla, Francia nyelv- és olvasókönyv. Budapest, 1898.

Arányi Ágost.

Gyorsírás, kezdőknél és haladóknál heti 1—1 órában.

Kezdőknél: A Gabelsberger-Markovics rendszerű gyorsírásnak levelező része. Tankönyv: Forrai Soma, Magyar gyorsírás könyve. Levelező rész. Budapest, 1900.

Kövesi Lajos.

Haladóknál: A Gabelsberger-Markovics rendszerű vitairási rész. Gyakorlatul különböző gyorsaságú dictatumok leírása szolgált. Tankönyv: Forrai Soma, Magyar gyorsírás könyve. Vitairás. Budapest, 1895.

Király Lajos.

Ének, kezdőknél: heti 2 órában. Elméletből: vonalrendszer, kules, hangjegyek nevei és időértékük, szünetjelek, egyszerű ütemek, kemény hangsor, hangközök. A gyakorlati részből: ritmikai és hangtalálási gyakorlatok, a kemény C hangsor, másod, harmad és negyed hangközök gyakor-

lása, egy és két szólamú énekgyakorlatok. Tankönyv: Szent-Gály, Zeneelmélet. Metzger B. Keeskemét, 1900. II. kiadás.

Haladóknál: heti 3 órában. Vegyeskari gyakorlatok, különös tekintettel az előadásra. A haladó énekesekből alakított vegyeskar az ifjúsági miséken és az iskolai ünnepélyeken működött közre. Segédkönyvül szolgált az egyházi énekek betanulásánál a Szepesi Imre-féle énekeskönyv, a világiaknál Harrach József dr. „Magyar Arion“-ja. *Szent-Gály Gyula.*

Zene, kezdőknél és haladóknál heti 1–1, összesen 2 órában.

Kezdőknél: Az elméleti részből: a hegedű részeinek ismertetése, vonalrendszer, kulcs, hangjegyek nevei és időértékük, szünetjelek, egyszerű ütemek. Gyakorlati rész: állás, hegedű és vonótartás, gyakorlatok az üres húrokon a vonókezelés elsajátítására, ritmikai gyakorlatok. Tankönyv: Szent-Gály, Zeneelmélet és Bloch J., Hegedű Iskola I. rész.

Haladóknál: Az elméleti részből: összetett ütemek, hangsorok és hármas hangzatok négy keresztig és bé-ig, természetes hangközök. Gyakorlati részből: az elméleti ismereteknek megfelelő gyakorlatok játszása. Tankönyv: Szent-Gály, Zeneelmélet, Bloch J., Hegedű Iskola I. és II. füzet, továbbá Wohlfahrt op. 54. I. rész, Pleyel és Dankla könnyebb kettősei.

Zenekari gyakorlatok, heti 2 órában. A haladó zenészekből alakult zenekar a vegyeskarral együtt működött közre az iskolai ünnepélyeken.

Koller Ferencz.

—*—

IV.

Írásbeli feladványok.

1. Magyar nyelven.

V. osztályban. 1. Egy alföldi tanya. (Leírás.) 2. A vásár. (Életkép.) 3. Miért tartozik a legszebb erények közé a könyörületesség? (Elmélkedés.) 4. V. László halála. (Elbeszélve Arany balladája után.) 5. Dulce et decorum est pro patria mori. (Chria.) 6. Széchenyi és Kossuth. (Párhuzamos jellemzés.) 7. A történeti kutatás módja. (Magyarázat.) 8. Arany költészete. (Ismertetés Gyulai emlékbeszéde alapján.) 9. A haza minden előtt! (Buzdító szónoki beszéd.)

VI. osztályban. 1. Coriolanus jellemének kiváló tulajdonságai. (Fejtegetés.) 2. Coriolanus hazatérésének okai. (Fejtegetés.) 3. Coriolanus és anyja. (Összehasonlító jellemzés.) 4. A fonák és helyes elv képviselői a

„Tudós nők”-ben. (Ismeretetés.) 5. Magyarország Nyugat-Európa műveltségének védelmezője. (Értekezés.) 6. Deák felirati beszédének és javaslatának történeti előzményei. (Ismeretetés.) 7. Petőfi Sándor utolsó csatája és halála. (Elbeszélés.) 8. Katona József szobránál. (Szónoki kísérlet.) 9. A szónoki beszéd hatása a hallgatók lelkére. (Értekezés.)

VII. osztályban. 1. A művészetek felosztása a szép előállításának anyaga szerint. (Értekezés.) 2. A költemény eredetiségének ismerető jelei. (Értekezés.) 3. A magyar népdalok tulajdonságai. (Fejtegetés.) 4. Életelvek a „Fiamnak” cz. költeményben. (Kifejtés.) 5. A gondolati költemények előadása. (Értekezés.) 6. A mi nyelvünk. (Jellemzés.) 7. A mese szó jelentéseiről. (Magyarázat.) 8. Bánk-bán bűnhődése. (Fejtegetés.) 9. Miben áll a tragikum Az ember tragédiájában? (Értekezés.)

VIII. osztályban. 1. A magyar nemzet és nyelv eredete mondai és tudományos megvilágításban. (Értekezés.) 2. Toldi Miklós létezésének tudományos bizonyítékai. (Értekezés.) 3. A Zrinyiász mint politikai és vallásos mű. (Magyarázat.) 4. A deákos iskola eredményei irodalmunk gazdagítása terén. (Értekezés.) 5. Az öntudat fejlődése. (Lélektani fejtegetés.) 6. A hő és munka egyenértékűsége. (Értekezés.) 7. Jósika mint történeti regényíró. (Méltatás.) 8. Az ember tragédiájának írására készítő okok. (Értekezés.)

Görögpótló magyar dolgozatok.

VIII. osztályban. 1. Sokrates czáfolása az ellene emelt váddal szemben. (Ismeretetés.) 2. A nemzeti hagyományok a nemzeti költészet legdúsabb forrásai. (Értekezés.) 3. Mennyiben önkényes az erény s bűn? (Fejtegetés.)

2. Érettségi feladványok.

A júniusi vizsgálatokhoz.

a) Magyar nyelvből.

1. Kemény Zsigmond mint regényíró. (Jellemzés.)
2. A fénytani eszközök használata a gyakori életben és a tudományban. (Magyarázat.)

3. Széchenyi István történeti méltatása. (Jellemzés.)

Az első tételt kidolgozta 29.

A második tételt kidolgozta 2.

A harmadik tételt kidolgozta 5.

Jelesen dolgozott 10, jól 16, elégségesen 10; összesen 36.

b) Német nyelvből.

Schiller levele id. Körnerhez. — Fordítás magyarból németre.

Jelesen dolgozott 2, jól 15, elégségesen 18, elégtelenül 1; összesen 36.

c) Latin nyelvből.

Coelius Ciceronak üdvöt! — Fordítás magyarból latinra.
Jelezen dolgozott 8, jól 10, elégségesen 18; összesen 36.

d) Görög nyelvből.

Platon Phaidonjából a XX. fejezet. — Fordítás görögből magyarra.
Jelezen dolgozott 8, jól 5, elégségesen 17; összesen 30.¹⁾

e) Mennyiségtanból.

1. Egy birtok megvételére két vevő jelentkezik. Egyik ígér 144,000 koronát, a másik két év múlva 90,000 koronát és azután 5 éven át évenként 15,000 koronát. $4\frac{1}{2}\%$ -ot számítva, melyik ajánlat előnyösebb?

2. Az egyenes kúp alapsugara 40 cm., magassága 198 cm. A palástot lefejtjük és teljes körre egészítjük ki. Mekkora azon gömb sugara, melynek felülete e körrel egyenlő?

Jelezen dolgozott 9, jól 7, elégségesen 19, elégtelenül 1; összesen 36.

—*—

IV.

A főgymn. története az 1900—1901. tanévben.

1. *Változások a tanári karban.* A kegyes-tanítórend főtisztelendő kormányának rendeletével Horváth György és Bán József Nagy-Kanizsára, Puder József Privigyére helyezettvén át, helyeiket Hannig István Nyitráról, Kövesi Lajos Budapestről és Mondik Pál Nagy-Kanizsáról foglalták el.

2. *Az iskolaév lefolyása.* Az 1900. évi augusztus hó 28-ikán megtartott alakuló gyűlés után augusztus hó 31-ikén javító- és pótló vizsgálatok, szeptember hó 3 első napján pedig beiratások voltak. Beiratkozott összesen 326 nyilvános és 14 magántanuló; összesen 340. Apadás az 1899—1900. tanévhez képest 12.

Szeptember hó 4-ikén volt az ünnepélyes Veni Sancte, mely után megkezdődtek az előadások és folytak 1901. június 10 ikéig, a mikor a tanévvégi osztályvizsgálatok vették kezdetüket.

A tanulók egészségi állapota egész tanéven át jó volt. Ragályos betegség nem volt, huzamosabb ideig tartó betegség volt 3 esetben. Halálozás

¹⁾ 6 tanuló a görögpótló tantárgyakat tanulta.

egy fordult elő, ez is sajnálatos véletlen folytán történt; Aszódi Jenő, izr. vallású 5-ik osztály tanuló, az izr. pünkösdi ünnepen rokonának udvarán hintázott; a hinta felső gerendája korhadt volt, ráesett a hintázó tanulóra, fejét összezúzta és hirtelen halált okozott.

Kecskemét th. város tisztii főorvosa, dr. Kecskeméti Lajos, december hó 21-ikén megvizsgálta tanítványainkat és 2 tanulót nagyobb, 3 tanulót kisebb fokú trachomában talált, kiket azonnal gyógykezelés alá vett s az év végeig mindannyit kigyógyította.

A tanári testületben hosszabb betegeskedés nem fordult elő.

3. *Vallás-erkölcsi és fegyelmi állapot.* Az ifjúság helyes irányú vezetése a tanári testület minden egyes tagjának szigorú kötelessége; éppen ezért a pusztá tanítás nem irányíthatta működésében, hanem a vallás-erkölcsi neveléssel karöltve történt a tanítás; nemcsak szóval, de példaadással is arra törekedett a tanári kar, hogy a jó embert bemutassa; a jó ember vallásos, munkás és hazát szerető; e három erény ápolása lebecgett mindig előtte; iparkodott a növendékeket az igazi vallásosságra, a munkás életre és hazaszeretetre tanítani és nevelni; lássa a tanuló mindenütt a mindenható Isten művét és tanulja azt megbecsülni; lássa kicsiny voltát az Ő mindenhatósága mellett; tanuljon dolgozni és túrni; a munka megédesíti az ember életét, a türelem megedzi az embert az élet bajainak elviselésére; szeresse hazáját, melyben apái porai pihennek; melyben nemzeti dicsőségünk összes tényezői épúgy előtte állanak, mint a visszaretentő példák; a hazáért élni, dolgozni és meghalni tudjon.

Emez életelveket a tanintézet igazgatója a törvények felolvasása alkalmával tüzetesen megmagyarázta; hasonlóképpen szívére kötötte az ifjúságnak a szerénységet, engedelmisséget, az ifjúkor emez ékességeit; nem mulasztotta el a tanári kar figyelmeztetni az ifjúságot azon illemszabályokra, melyeket tőlük a művelt társadalom megkíván, az előzékenységet, tisztességtudást.

Sajnos, mindig és mindenben nem sikerült elérnünk azt, a mit céloztunk; itt-ott engedetlenséget, majd a szülői felügyelet hiányát kellett tapasztalnunk; ez az oka, hogy egyesek az erkölcsi viseletből kevésbé szabályszerű jegyet kaptak. De megnyugtató az, hogy az ifjúság zöme általában jóindulatú, szófogadó és a törvényekhez alkalmazkodó volt.

A róm. kath. vallású tanulók minden vasárnap szent misét hallgattak, melyet szent beszéd előzött meg; ünnepnapokon csak szent misén vett részt az ifjúság; advent és nagybójt vasárnapjain litánián is résztvettek. A téli hónapokat kivéve, hétköznapokon is hallgattak szent misét $\frac{1}{2}$ 8 óraker.

A szent gyónást és áldozást négyszer végezte a róm. kath. ifjúság; nagyhéten pedig háromszor szent gyakorlatokon volt jelen; megjelent továbbá tanárai vezetése mellett a búzaszentelési, keresztjáró és Úrnapi körmeneteken is.

A nem róm. kath. vallású tanulók vallási kötelességeiket saját hitoktatóik és lelkészeik utasításai szerint végezték.

4. *Évközben érkezett fontosabb leiratok.* a) A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter Dezső Lajos tornatanárt az országos nyugdíj-intézet tagjai közé fölvette. 51669. szept. 3. — 1488. okt. 3. Főig.

b) A róm. kath. egyházközség 67 tanulót az egész-, 4 tanulót a félévi tandíj fizetése alól fölmentett. 208/1900. okt. 14.

c) A róm. kath. egyházközség az orsz. tornaversenyben résztvevő szegénysorsú tanulók segélyezésére 120 koronát szavazott meg. 77/1901. márczius 25.

d) A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter a „Hivatalos Közlöny“-t a hivatalos közlés joghatályával ruházta föl. 3290/1901. sz. — 395. sz. ápr. 12. Főig.

e) Kecskemét th. város az országos tornaversenyben résztvevő szegénysorsú tanulók segélyezésére 200 koronát szavazott meg. 7238/1901. április 15.

f) A nm. vallás és közoktatásügyi miniszter a nagy szünetben magyar művelődés-történelmi tanfolyam megtartását határozta el, melyen vidéki tanárok is résztvehetnek. 29275/1901.

5. *Látogatás.* 1900. szept. hó 21-ikén méltóságos dr. Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi miniszteri államtitkár látogatta meg tanintézetünket.

1900. okt. 17-ikén főtisztelendő Fekete Endre, kegyes-tanítórendi kormánysegéd és tanulmányi felügyelő látogatta meg tanintézetünket és a 6., 7. és 8. osztályokban rendi növendékeink feleleteit hallgatta meg.

A tankerületi kir. főigazgató, nagys. Francsics Norbert, 1900. decz. 11., 12. és 13-ikán tartotta meg hivatalos látogatását; minden osztályban gyakrabban megjelent, megvizsgálta a tanulók írásbeli dolgozatait, meg szemléltette a könyv- és szertárakat, mely után tanácskozmányt tartott s itt tapasztalt észrevételeit a tanári testülettel közölte, különösen pedig az új tantervre vonatkozólag adott megszívlelendő utasításokat; a tanulók előmenetele és fegyelmi állapota megnyugtatta.

6. *Ünnepélyek.* a) 1900. szept. 10-ikén résztvett az ifjúság a tanári karral együtt a b. emlékezetű Erzsébet királyasszonyunkért tartott gyász-istenitiszteleten.

b) 1900. okt. 4-ikén, mint apostoli királyunk névünnepén, a kegyesrendiek templomában tartott istenitiszteleten vett részt az ifjúság.

c) 1900. okt. 6-ikán az aradi vértanúkért tartott gyász-istenitiszteleten jelent meg az ifjúság.

d) 1900. nov. 1-én a Szentháromság temetőben ünnepi beszéd, ének és szavalat volt Katona József siremlékénél, mely után az ifjúság letette

kegyelete koszorúját a költő sirkeresztjére. Ugyanezen alkalommal b. emlékü Horváth Döme sirját is fölkereste az ifjúság, hol néhány gyászdal elének-
lése után egy tanuló emlékbeszédet tartott tanintézetünk jóltevője fölött.

e) 1900. nov. 5-ikén, Szent Imre herczeg napján, a kereszténység 1900. és a magyar kereszténység 900. évfordulója emlékére a róm. kath. ifjúság meggyónt és áldozott; ugyanezen a napon iskolai ünnepély volt a következő programmal:

1. *Pápai himnusz.* Felci Antaltól. Énekelte a főgymn. vegyeskar.

2. *Megnyitó beszéd.* Tartotta a főgymn. igazgatója.

3. *Szent Imre herczeg.* Irta Garay Alajos. Szavalta Boroviczény Aladár, I. oszt. tanuló.

4. *Ah hol vagy magyarok tündöklő csillaga.* Régi egyházi ének Szent István királyról. Előadta a főgymn. vegyeskar.

5. *A kereszténység befolyása a magyar nemzetre és Imre herczeg, a keresztény ifjú eszményképe.* Irta és fölolvasta Orbán Ferencz, VII. oszt. tanuló.

6. *Románcz.* Bach E.-től. előadta a főgymn. zenekar.

8. *Szent István és Szent Imre herczeg.* Dialog. Előadták Horváth Jenő VIII. és Cserhelyi Vincze VII. oszt. tanulók.

8. *Szózat.* Előadta a főgymn. vegyeskar.

f) 1900. nov. 19-ikén, b. Erzsébet királynénk emlékünnepén, ünnepélyes istenítiszteleten jelent meg az ifjúság, mely után iskolai ünnepély volt énekel és szavalatokkal.

g) 1900. decz. 2-ikán *Vörösmarty Mihály*, a költőkirály születésének százados évfordulója alkalmából iskolai ünnepély volt a következő tárgy-sorozattal:

1. *Himnusz.* Énekelte a főgymn. vegyeskara.

2. *Megnyitó beszéd.* Mondta Kovács Antal tanár.

3. Kemény Simon III. részéből „*Az ülközet.*“ Irta Vörösmarty. Szavalta Kéthelyi Lajos VIII. oszt. tanuló.

4. *Vörösmarty epikai, drámai és lyrai költészete.* Irta és fölolvasta Jenei Dániel VIII. oszt. tanuló.

5. *Régi Rákóczy-nóta.* Előadta a főgymn. zenekara.

6. *A merengőhöz.* Vörösmartytól. Szavalta Kemény János VIII. oszt. tanuló.

7. Vörösmarty *A két szomszédvár* cz. eposzának aesthetikai méltatása. Irta és fölolvasta Kolozsvári Lajos VII. oszt. tanuló.

8. *Szép Ilonka koszorúja.* Irta Takács Gedeon. Szavalta Tóth István III. oszt. tanuló.

9. *Szózat.* Énekelte a főgymn. vegyeskara.

h) 1901. febr. 14-ikén b. emlékü Horváth Dömécért, iskolánk jöltevő-jéért tartott requiemen vett részt ifjúságunk.

i) 1901. márcz. 2-ikán Ferencz királyért, a kegyes-tanítórend jöltevő-jéért ünnepélyes gyász-isteniszteletet tartottunk, melyen az ifjúság is megjelent.

j) 1901. márcz. 15-ikén, mint szabadságharczunk kezdetének évfordulóján, ünnepélyes istenisztelet volt, mely után hazafias ünnepélyen vett részt az ifjúság.

k) 1901. márcz. 16-ikán Parragh Gedeon nyugalmazott ev. ref. főgymnasiunai tanár temetésén jelent meg intézetünk ifjúsága tanáraival együtt.

l) 1901. ápr. 11-ikén, az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulóján istenisztelet volt, mely után iskolai ünnepélyen jelent meg az ifjúság.

m) 1901. ápr. 18-ikán Liszka Béla állami főreáliskolai tanár temetésén vett részt az ifjúság tanáraival együtt.

n) 1901. június 8-ikán, a koronázás évfordulója emlékére ünnepélyes istenisztelet volt a kegyesrendiek templomában. Délután nagyszámú és diszes közönség jelenlétében iskolai ünnepély volt a következő tárgy-sorozattal:

1. *Soupe. Költő és paraszt.* Nyitány. Előadta az ifjúsági zenekar.

2. *Magyar nyelv.* Ábrányi Emiltől. Szavalta Polónyi Jenő, IV. oszt. tanuló.

3. *Nemzeti himnusz.* Beliczay Gy.-tól. Előadta a vegyeskar.

4. *A hordár és családja.* Irtá Zilahi Gyula. Szavalta Nyül Pál, VIII. oszt. tanuló.

5. *Egyveleg a Bánk-bán operából.* Előadta a zenekar.

6. *Hazám búja.* Garay Jánostól. Szavalta Horváth Jenő, VIII. oszt. tanuló.

7. a) *Rákóczy kesergője;*

b) *Gúnydal.* (II. József császár idejéből.) Régi magyar dalok Káldy Gy. átiratában. Előadta a vegyeskar.

8. *A képzelt beteg.* Maszlaghy Ferencztől. Előadták: Dobozi Sándor, Hajagos József, Szabó Jenő, Tóth István III. és Kasza Dezső IV. oszt. tanulók.

9. A pályázatok eredményének kihirdetése.

10. A főgymn. igazgató záróbeszéde.

11. *Induló.* Szent-Gály Gyulától. (A kassai premontrei főgymn. indulója.) Előadta a vegyeskar és a zenekar.

7. *Országos tornaverseny.* A Budapesten 1901. május hó 26. és 27-én megtartott országos tornaversenyen tanintézetünk is részt vett.

Dezső Lajos tornatanár, továbbá Hannig István és Kováts Antal kísérő tanárok felügyelete alatt résztvettek a tornaversenyben: Bodor József,

Feldmayer Géza, Sándor Imre, Szigethy Lehel, Sz. Tóth Kálmán, Weisz Gusztáv és Zsámboki Ferencz V. o. t.; Bartucz Lajos, Bódogh Gábor, Fehér László, Jaindl József, Kovács István, Pálinkás Gyula, Richl Lajos és Sipos Bálint VI. o. t.; Grósz János, Pelei Gyula és Szabó Mihály VII. o. t.; Áfrán Károly, Démuth Tamás, Jaindl Henrik, Popovics Sándor, Roth Béla és Unger Ferencz VIII. oszt. tanulók; összesen 24-en.

Kitüntek: Jaindl József VI. oszt. tanuló a futásban, ezüst érmet kapott; Bartucz Lajos VI. és Zsámboki Ferencz V. oszt. a tanulók a mászásban, bronz érmet nyertek.

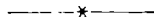
8. *Vizsgálatok.* a) *Érettségiek.* A lefolyt tanévben 4 ízben volt érettségi vizsgálat; szeptemberben, decemberben és márcziusban pótló- és javító érettségiek; május és júniusban pedig a rendes érettségi vizsgálatok folytak le. Minden érettségi vizsgálaton a tanker. kir. főigazgató elnökölt.

A tanévvégi írásbeli érettségi vizsgálatok május hó 17., 18., 20., 21. és 22-ikén, a szóbeli érettségiek pedig június hó 19., 20., 21. és 22-ikén folytak le.

b) *Osztályvizsgálatok.* A VIII. osztály osztályvizsgálatai május hó 1—15-ig tartattak. Az I—VII. osztályok osztályvizsgálatai pedig június hó 10—25-ig tartattak meg. A hittani vizsgálatokon nagys. Bogyó Pál apátplébános elnökölt, mint püspöki biztos.

A magántanulók évvégi vizsgálatai június hó 17. és 18-ikán folytak le.

Június hó 29-ikén ünnepélyes „Te Deum“-mal és a bizonyítványok kiosztásával a tanévet befejeztük.

V.

Az intézet külső viszonyai.

1. **Főgymnasiumi bizottság.** A főgymnasiumot föntartó róm. kath. egyházközség tekintetes tanácsa a tanintézet anyagi ügyeinek gondozására saját kebeléből választott főgymnasiumi bizottságot alakított és bizott meg. Ezen főgymnasiumi bizottság elnöke ifj. Bagi László városi főjegyző; tagjai: Dömötör Sándor kir. közjegyző, dr. Igács József orvos. Kada Elek polgármester, Kovács Sándor földbirtokos, dr. Stipl Károly törvényszéki elnök, Szabó Imre kir. közjegyző, dr. Iv. Szabó László ügyvéd, dr. Tóth György főgymn. igazgató, ifj. Tóth István h. anyakönyvvezető, Rapesányi Kálmán városi számvevő, Zsigmond József polgári iskolai tanár.

2. **Tápintézet.** A szegénysorsú tanulók anyagi helyzetének enyhítésére a róm. kath. egyházközség tápintézetet is tart fenn, melyben a középiskolai tanulók havi 14 koronáért ebédet, vacsorát és reggelire kenyeret kapnak. A tápintézet ügyeit kilencz tagból álló bizottság vezeti; igazgatója Hanusz István főreáliskolai igazgató. Tanintézetünket e bizottságban Arányi Ágost és Vékony József képviselik. A tápintézet helyisége a kegyes-tanítórendiek bérháza. A tápintézetbe való fölvételre Hanusz István főreáliskolai igazgatónál lehet jelentkezni a főreáliskola épületében.

3. **Az intézet jöltevői.** A Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület, valamint a Kecskeméti Kereskedelmi Iparhitelintézet és Népbank Igazgató-sága 50—50 koronát adományoztak szegénysorsú, jó viseletű és szorgalmas tanulók jutalmazására.

Récei Ede tanár egy drb arannyal és dr. Tóth György főgymn. igazgató 10 koronával jutalmazták meg a szavalóverseny győzteseit.

Dr. Kovács Mihály orvos 2 drb 10 koronás aranyat adományozott egy jeles hittan- és egy jeles történelem tanuló jutalmazására.

Az 1900—901. tanévi pályázatok díjazásához járultak: dr. Bagi Béla jogtanár 10 koronával, Bagi László városi főjegyző 20 koronával, Dömötör Sándor kir. közjegyző 38 koronával, Gyenes István árvaszéki ülnök 10 koronával, Hajagos József városi főkönyvelő 10 koronával, Hannig István főgymn. tanár 1 drb es. arannyal, Horváth Béla budapesti táblabíró 40 koronával, Kada Elek polgármester 25 koronával, Kovács Sándor földbirtokos 10 koronával, Rapesányi István fővárosi tanár 1 drb arannyal, Iv. Szabó László dr. ügyvéd 10 koronával, Szegedy György városi tanácsos 10 koronával, Tóth István h. anyakönyvvezető 10 koronával, Vágó László városi főördész 20 koronával.

Dömötör Sándor kir. közjegyző 30 koronával jutalmazta meg a kegyesrendi növendék-papok énekkarának vezetőjét.

Könyvjutalmakat adtak: dr. Politzer Gyula budapesti ügyvéd 2 kötetet, a helybeli könyvkereskedők közül Fekete Mihály 7 kötetet, Komor Gyula (Gallia-féle könyvkereskedés) 7 kötetet, Schwartz Soma 4 kötetet és Steiner Mihály 4 kötetet.

Fogadják a nemesszivü adományozók e helyen is a tanintézet hálás köszönetét.

VI.

Könyv- és szertárak.*1. Tanári könyvtár.*

Ez évi gyarapodás: *A) Ajándék útján*: A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumtól: Osztrák-Magyar-Monarchia: Bosznia és Hercegovina; Vörösmarty-Émlékkönyv, a székesfehérvári „Vörösmarty-Kör“-től; Magyarország története II. József korában, Dömötör Sándortól, II. kötet; Vesztett boldogság, Erdélyitől, 1 db; A magyar pénzügyi jog vezérfonala, dr. Szigethy Leheltől, 1 kötet; A m. kir. kormány működéséről 1899-ben, 2 db; Hatvani, Torkos Lászlótól, 1 db; Rhetorika, Pintértől, 1 db; Szigetvár veszedelme, 1 db; Vörösmarty, Beöthytől, 1 db; Beszédek a kolozsvári Egyetem megnyitásakor, 1 db; Almanach, 1 db; Phaedri Augusti libri, 1 db; Curtius szemelvények, 1 db; Szemelvények, T. Liviusától, 1 db; Anthologia Latina, 1 db; Cornelius életrajza, 1 db; Szemelvények, Corneliusától, 1 db; Bellum Jugurthinum 1 db; Latin olvasmányok, Corneliusától, 1 db; Epistolae Horatii Flacci, 1 db; Ilias, 1 db; Odyssea, 1 db; De bello Gallico, 1 db; Tacitus Annalesei, 1 db; Orationes Ciceronis, 1 db; Curtii Rufi, 1 db; Vita Cornelii Nepotis, 1 db; Német nyelv és Olvasókönyv, Heinrichtől, 3 db; Német nyelvkönyv, Endreitől, 1 db; Magyar nyelv, Göbeltől, 2 db; Számтан, Angyaltól, 1 db, Bródytól, 1 db; Egyetemes számvetés, Boncztól, 2 kötet; Növénytan, dr. Szterényitől, 1 kötet; Állattan, ugyanattól, 1 kötet; Növénytan, ugyanattól, 1 kötet; Természetráajz, dr. Ormándytól, 1 kötet; Magyarország története, Angyaltól, 1 kötet, dr. Töröktől 1 kötet, dr. Baróthy és Csánkytól, 1 kötet, Mangoldtól, 1 kötet, Vaszarytól 1 kötet; Királytól, 1 kötet; Földrajz, dr. Cserventől, 1 kötet, Broziktól, 1 kötet. Bodnártól, 3 kötet, Simonyitól, 1 kötet; Fizikai földrajz, Bróziktól, 1 kötet, Magyar olvasókönyv, Lehtől, 2 kötet; Olvasókönyv, Göbeltől, 1 kötet; Négyessytől, 1 kötet; Magyar Tájszótár, Szimnyeitől, 1 kötet; Kath. Pedagogia, dr. Tóth Györgyötől. — Összesen: 30 kötet, 20 darab mű, 150 korona értékben.

B) Vétel útján: Osztrák-Magyar-Monarchia, VI. kötet, 15 füzet, VII. kötet, 10 füzet; Magyar történeti Életrajzok, 2 füzet; Magyar Paedagogia, 6 füzet; Századok, 9 füzet; Ethnographia, 11 füzet; Philologiai Közlöny, 9 füzet; Országos Középpiskolai Közlöny, 30 db; Egészségtan, 4 füzet; Hercules, 4 füzet; Nyelvtudományi Közlöny, 3 füzet; Matematikai és Természettudományi Értesítő, 5 db;

Archeologiai Értesítő, 4 db; Matematikai folyóirat, 6 db; Természettudományi Közlöny, 10 füzet; Pótfüzetek, 6 db; Magyar Írók, 5 füzet; Emlékbeszéd, 9 füzet; Akadémiai Értesítő, 10 füzet; Almanach, 1 füzet; Értekezések, 4 füzet; Das Museum, V. Jahrgang, 20 füzet, VI. Jahrgang, 12 füzet; Szederindák, Baksaytól, 1 kötet; Két szöke asszony, Bródytól, 1 kötet; Fáy összes beszédei, 3 kötet; Virág Benedek Magyar századai, 6 kötet; Zrinyi a költő, Jósikától, 2 kötet; Könyvelmők, Jósikától, 1 kötet; Magyar verselés története, Négyessytől, 1 kötet; Első könyvem, Lampertől, 1 kötet; Szerelem könyve, Komócsytól, 1 kötet; Tóth Kálmán összes költeményei, 3 kötet; Erdőn, mezőn, Bársonytól, 1 kötet; Vas Gereben összes művei, 2 kötet; Katona „Bánk-bánja“, Aranytól, 1 kötet; Szaboles házassága, Herczegtől, 1 kötet; Kath. prédikációk története, Mihály Gézától, 1 kötet; Beszterce ostroma, Mikszáthtól, 1 kötet; Édes anyám, Pórától, 1 kötet; Czuczor összes művei, 3 kötet; Magyar irodalom története, dr. Horváth Cyrilltól, 1 kötet; Erzsébet Magyarország királynéja, 1 kötet; A magyar nép multja és jelene, Benedektól, 2 kötet; A római műveltség, Castelártól, 1 kötet; A művészet, vallás és természet, ugyanattól, 2 kötet; A görögök története, Curtiustól, 6 kötet; A római költészet története, Ribecktól, 3 kötet; Vegytan, Okártól, 2 kötet; A föld és az ember, dr. Rutschtól, 1 kötet; Istóczytól Flavius, A zsidó háborúk, 1 kötet; Nagy képes Világtörténet, V. és VII. kötet, Marczalitól, 2 kötet; Lenau's sämtliche Werke, 4 kötet; Rücker's Werke, 6 kötet; Bürger's Werke, 6 kötet; Klopstock's Werke, 4 kötet; Reallexikon, Göttiger, 1 kötet; Grillparzer's Werke, 20 kötet; Geibel's Werke, 8 kötet; — Összesen: 104 kötet, 51 mű, 126 füzet. Értéke: 422 korona.

C) *Horváth Döme-féle 4000 koronás alapítványnak kamataiból* 126 kötet könyv 105 korona értékben bekötetett.

A könyvtár ez évi összes gyarapodása: 134 kötet, 71 mű, 126 füzet, 500 korona értékben.

2. Ifjúsági könyvtár.

Az ifjúsági könyvtár a jelen tanévben a következő művekkel gyarapodott.

A) *Vétel útján*: Bársony I.: Erdőn-mezőn. Czimer Károly: A művelődés és művészet története. Grósz Lajos: A természet köréből. Verne Gyula: A föld felfedezése. Andor József: Két szív. Benedek: Mesék és mondák Mátyás királyról. Benedek: Krisztus legendák. Benedek: Székelyföldi mondák és mesék. Böngérfy: Békésy Gáspár. Donászy: Az asztekok kincse. Gauss: Derült világ. Hampelné: Elbeszélések a római világból. Hampelné: Elbeszélések a görög világból. Kane: A sarkutazó. Lelkesítő példák a történelemből. Mayne: A tűzföld. Mayne: A fiatal utazók, Az őserdők lakója. Simonyi: Idegen népek közt. Simonyi: Kalandozások Amerika művelt és vad vidékein. Szathmáry: Rossz asszony várat vesz. Tábori: A hajdú-

király. Tábori: A temesvári királybiró. Tábori: A rézbőrűek világából. Tóth S.: Kuruczvilág. Verne: Zöld sugár. Verne: A bundák hazája. Abonyi Lajos: Az utolsó kuruczvilág. Herczeg Ferenc: Napnyugati mesék. Herczeg Ferenc: Mutamur. Jókai: Csataképek a magyar szabadságharczból. Jókai: Délvirágok. Jókai: A magyar előidőkből. Egy asszonyi hajszál. Jókai: Sárga rózsza. Jókai: Rákóczy fia. Jókai: Lélekidomár. Jókai: A kis királyok. Kemény Zs. összes beszélei. Mikszáth Kálmán: Urak és parasztok. Mikszáth K.: Nemzetes uraimék. Mikszáth K.: Pipacsok a búzában. Pauler: Wesselényi Ferenc nádor és társainak összeesküvése. Szathmáry: Honboldogítók. Salamon: Az első Zrínyiek. Thaly K.: Régi magyar vitézi énekek és elegyes dalok. Thaly: Irodalom és műveltségtörténeti tanulmányok a Rákóczi korból. Vas Gereben: Garasos aristokratia. Vas Gereben: Dixi. Vas Gereben: II. József császár kora. A „Középiskolai Olvasmányok”ból 16 mű, 33 kötetben. — Vétel útján gyarapodott az ifjúsági könyvtár 66 művel 91 kötetben.

B) Ajándékozás útján: Dömötör Sándortól: Hanusz I.: Az állatok világából. Hanusz I.: A magyar haza. Hanusz I.: A nagy magyar Alföld. Hanusz I.: Képek a növényvilágból. A Kisfaludy Társaságtól: Beöthy Zsolt: Vörösmarty M. (két péld.) Az Athenaeumtól az „Iskolai könyvtárból” 7 mű, 7 kötetben, — Ajándékozás útján gyarapodott az ifjúsági könyvtár 12 művel 13 kötetben, 19 korona és 20 fillér értékben.

Évi gyarapodás: 78 mű 104 kötetben, 218 korona 10 fillér értékben. Kötésre fordított 6 korona 40 fillér.

3. Természettani és vegytani szertár.

Szerezmény: Atwood-féle ejtőgép. Cső a Kundt-féle porábrákhöz. Hopkins-féle síp. Üvegprizma a Fraunhofer-féle vonalak előállításához. Hoffmann-féle vízbontó. Thermo-elem, ékalakú. 4 pár elektród a Lécanché-elemekhez. 6 kg. kéneső. 20 db reagenzia-üveg. 2 db homokfürdő. Főzőesésze vasból. 8 dgr. gummilemez. 40 db eprouvetta. Fogyasztás alá eső vegyszerek. Összes kiadás 500 korona.

Leltári kimutatás szerint van a természettani szertárban 404 készülék 9579 kor. 60 fill. értékben.

4. Természetrajzi szertár.

A természetrajzi szertár a lefolyt tanévben a következő tárgyakkal gyarapodott:

1. *Vétel útján:* Kitömött állatok: Mezei nyúl (*Lepus timidus*). Verebész karvaly (*Accipiter nisus*). Kuvik (*Athene noctua*). Örgébcics (*Lanius*

excubitor). Fekete rigó (*Turdus merula*). Füstös fecske (*Hirundo rustica*). Pirók (*Pyrrhula vulgaris*). Aranyos sármány (*Emberiza citrinella*). Kerti sármány (*Emberiza hortulana*). Szén ezinke (*Parus major*). Kék ezinke (*Parus coeruleus*). Barátka fülemile (*Sylvia atricapilla*). Tűzfejű ökörsem (*Regulus ignicapillus*). Vörösgém (*Ardea purpurea*).

Spiritus-készítmények: Foltos szalamandra (*Salamandra maculata*). Csikbogár idegrendszer (Dytiscus marginalis). Tengeri hernyó (*Aphrodite aculeata*). A meglevő spiritus-készítmények részben egészen felfrissítettek, részben csak feltöltettek.

Góresövi készítmények: Idegszövet (idegrostok és idegsejtek), véresejtek emberből, véresejtek békából.

Bőr átmeteszetben, 200-szoros nagyításban, papirmacheból.

2. *Ajándékozás útján*: Manoilovic Milos dognácskai kereskedő úr 20 drb ásványnyal, Feldmeier Géza V. oszt. tanuló több drb kagylóval, Reiner Imre III. oszt. tanuló 2 drb kitömött madárral gazdagították az intézet szerlárát.

A szerzemények értéke 70 korona.

Állattaniak		Növénytaniak		Ásványtaniak		Vegyes apróságokban
fali képekben	állatokban vagy ismertető alkotó részekben	fali képekben és mintákban	száritott gyűjteményekben	mintákban és fali képekben	ásványokban	
145	1426	145	2483	217	1475	172

Összes érték: 3780 korona.

5. Térkép-gyűjtemény.

Van a gyűjteményben 95 drb fali térkép, 1 drb domborművű térkép, 44 drb földrajzi szemléltető kép, 6 drb globus.

Az idén szereztetett: Molnár Vincze, Magyarország domborművű térképe, 87 korona 54 fillér értékben. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium ajándéka: Kogutovicz, Közép-Európa fali térképe. Összes érték 700 korona.

6. Érem- és pénzgyűjtemény.

Érem- és pénzgyűjteményünknek ajándékoztak: Vékony József főgymn. tanár úr 4 drb ezüstpénzt és 8 drb rézpénzt, Aszódi Jenő V. oszt. tanuló 1 drb ezüstpénzt, Nagy Zoltán V. oszt. tanuló 7 drb rézpénzt és 1 drb érmet, Huber Jenő IV. oszt. tanuló 3 drb rézpénzt, T. Kovács József V. oszt. tanuló 1 drb rézpénzt, Virágh László V. oszt. tanuló 3 drb rézpénzt, Feldmeier József III. oszt. tanuló 3 drb rézpénzt, Orosz László III. oszt. tanuló

3 drb Kossúth-bankót, 8 drb rézpénzt, 5 drb ezüst pénzt és 2 drb érmet, Reiner Imre III. oszt. tanuló 3 drb rézpénzt.

Az összes álladék 837 darab ércpénz és érem, továbbá 47 drb bankjegy. — A pecsét-gyűjtemény 324 darab. Érték 172 korona.

7. *Rajz-szertár.*

A rajz-szertár 5 füzet Zsitvay I.-féle rajzmintával gyarapodott 5 korona értékben.

Összes álladék 1087 drb rajzminta, 49 drb mértani minta, 39 drb műlap és 30 drb relief rajzminta. Összesen: 1205 drb 400 korona értékben.

8. *Philologiai és történelmi gyűjtemény.*

E gyűjtemény a Horváth Döme-féle alapítvány kamataiból gyarapodott és pedig: Vörösmarty Mihály arezképével és Butkiewitzől Krisztus a getsemani kertben című olajfestményével.

Ajándékozás útján pedig Király Lajos tanár adományával: Honfoglaló Árpád vezér könyomatú képpel. — A szerzemények értéke 103 korona.

Az összes gyűjtemény 329 darab üvegkeretbe foglalt és 68 darab kartonra húzott képből, 21 darab aranykeretes olajfestményből, 113 darab kartonra nem húzott képből, 43 darab gipszöntvényből és 1 darab márványszoborból áll. — Összes érték 6950 korona.

9. *Zene-szertár.*

A zene-szertár több példány kótával és 12 drb részben új, részben kijavított kótatartóval gyarapodott; a hegedű-felszerelések és hangszerjavítások is a róm. kath. egyházközség által e célra megszavazott 100 korona összegből fedeztettek. — Összes érték 790 korona.

10. *Torna-szertár.*

A torna-szertár gyarapodott 1 darab nemzeti ezimerrel ellátott zászlóval, több bőrlabdával és egy dobverővel 39 korona 50 fillér értékben. — Van összesen 480 darab torna-eszköz 1280 korona értékben.

11. *Felszerelés.*

A róm. kath. egyháztanácsnak 1900. évi szept. 16-án 171. sz. alatt hozott határozata értelmében az 1900—901. tanévtől kezdve 4 év alatt az iskolapadok fokozatosan új, kettős ülésű padokkal eszerelendők ki. E határozat értelmében a jelen tanévben az I. és II. osztályba 61 drb új, kettős ülésű pad szereztetett 822 korona 28 fillér értékben.

VII.

Önképző-kör.

Az igazgatóság engedélyével ez évben is megalakult az Önképző-kör, melynek 67 rendes, 71 bejáró s így összesen 138 tagja volt. Az alapszabályok értelmében rendes, működő tagok csak a VII. és VIII. osztály tanulói lehetnek, míg az V. és VI. osztályú tanulók mint bejáró tagok, csak szavallattal vehetnek részt a kör munkásságában.

A megalakulás, Kováts Antal vezető tanár ellenőrzése mellett, szeptember 23-án ment végbe, a mely alkalommal választás útján a következő tisztikart állították össze: elnök: Horváth Jenő VIII. o. tanuló, főjegyző: Jenei Dániel VIII. o. tanuló, pénztáros: Kelecsényi Rezső VIII. o. tanuló, főkönyvtáros: Kerekes Béla VIII. o. tanuló, aljegyző: Kolozsvári Lajos VII. o. tanuló, alkönyvtárosok: Sági István és Orbán Ferencz VII. o. tanulók.

A kör kéthetenként tartotta gyűléseit, számszerint 13-at, melyek közül 12 rendes és 1 diszgyűlés volt, még pedig október 14-én az aradi vértanúk emlékére. November elsején folkereste s koszorúval diszította a kör Bánkban halhatatlan szerzőjének, Katona Józsefnek sírját s ugyanekkor az intézet és az ifjúság elhunyt jötevője: Horváth Döme sírjánál is szavallat- és felolvasással róttá le háláját eme nagyok iránt. Ezenkívül a kör az intézet kebelében lefolyt emlénapok s ünnepélyek műsorát szavallatok- s felolvasásokkal egészítette ki. Ilyen ünnep volt szám szerint 5, köztük Vörösmarty születésének 100 éves évfordulója.

A rendes gyűléseken a jelígs dolgozatokat s nyomban utánuk a rájuk vonatkozó bírálatokat olvasták fel. A beérkezett dolgozatok száma, bele-számítva az ünnepélyek alkalmával felolvasott dolgozatokat is, 18. Ezek közül 10 dolgozatot bíráltak meg a kör tagjai, a többiről a tisztikar tagjai mondtak ítéletet a vezető-tanár felügyelete alatt. A dolgozatok közt műfajok szerint volt valláserkölesi 1, történelmi értekezés 6, aesthetikai fejtegetés 8, természettani értekezés 2, elbeszélés 1. Érdemfokozat szerint 6 részesült a dicséretes, 10 a jó, 1 az elismerés és 1 a megemlítés fokozatában.

Beérkezett ezenkívül 6 költemény is, 1 epikai s 5 lyrai, melyek közül 2 a dicséretes, 2 a jó, s 2 a megemlítés fokozatát nyerte.

Tartott továbbá 2 tag 2 ünnepély alkalmával beszédet, melyek mindegyike a dicséretes fokozatot érdemelte meg.

A felolvasások s bírálatok közeit a szavallatok töltötték ki, melyeket a rendes gyűléseken nyomban követett a bírálat. Szavallat volt 48, közülök komoly 40, vig 8. Érdemfokozat szerint 18 a dicséretes, 16 a jó, 11 az elismerés, s 3 a megemlítés fokozatát nyerte.

Tartott a kör szavalat-versenyt is, mely az igazgató s több tanár jelenlétében február 3-án folyt le. A komoly szavalatok versenyében 6-an vettek részt s az első díjat, mely 12 koronából állott, Nyúl Pál VIII. o. tanuló nyerte el. A második díjat, Récei Ede tanár 1 drb aranyát Horváth Jenő VIII. o. tanuló nyerte. A harmadik, dr. Tóth György igazgató 10 koronányi ajándékából álló díjat Nagy Lajos VI. o. tanuló nyerte. A negyediket, mely szintén az igazgató 10 koronányi ajándéka volt, Kéthelyi Lajos VIII. oszt. tanuló vitte el.

A komikus szavalatra kitűzött első díjat, 8 koronát Nyúl Pál VIII. o. tanuló; a másodikat, 4 koronát Radó László VIII. o. tanuló nyerte el.

Az Önképző-kör működését az ápril 28-án tartott beszámoló gyűléssel fejezte be.

A kör pénztári állapota a következő képet mutatja: tagsági díjakból befolyt 210 korona 20 fillér. Kiadása volt a körnek 171 korona. Marad tehát a jövő évre 39 korona. Van ezenkívül a körnek egy 142 koronáról szóló takarékpénztári könyve.

A könyvtár a jelen tanévben 19 drb művel, 33 kötetben szaporodott s a „Magyar könyvtár“ 55 számával; ehhez járul a Magyar Szalon idei évfolyama. — A szaporulat 88 kötet, 80 korona 60 fillér értékben.

Szavaló-kör. A II., III. és IV. oszt. tanulói számára az előadó képesség fejlesztése, a fellépési bátorság elsajátítása végett ez iskolai évben is megalakult a „Szavaló-kör“ Király Lajos és Német Károly tanárok vezetése mellett.

A kéthetenként megtartott üléseken víg és komoly költemények elszavalása mellett egyesek kiválasztott prózai részleteket is olvastak fel. A kör megünnepelte Vörösmarty M. születésének százados évfordulóját, a mely alkalommal Szabó Jenő és Bíró István III. oszt. tanulók „Csongor és Tünde“ V. felvonását adták elő. A Szavaló-kör tagjai közül többen résztvettek szavalatukkal a márcz. 15-iki, ápr. 11-iki és jun. 8-án tartott évváró ünnepélyen, a mikor színre került Maszlaghy Ferencz: „A képzelt beteg“ egy felvonásos vigjátéka. A szereplők: Dobozy Sándor, Hajagos József, Szabó Jenő, Tóth István III. oszt., Kasza Dezső IV. oszt. tanulók, kiváló sikert értek el.

VIII.

Gyorsíró-kör.

A főgymnasiunai Gyorsíró-kör 1887. okt. 2-án alakult. Az 1900—901. tanévben az alakuló gyűlés szept. 23-án volt, a melyen megválasztottak Horváth Jenő k. r. n. p. és Lendvai János k. r. n. p. VIII. o. tanulók előadókká a haladóknál, Jenei Dániel k. r. n. p. VIII. o. és Cserhelyi Vincze k. r. n. p. VII. o. tanulók a kezdőknél, Nagy Gyula k. r. n. p. VIII. o. tanuló könyvtárossá.

A Gyorsíró-kör tagjai a VIII. osztályból: Halmi Ferencz, Horváth Jenő, Jenei Dániel, Kelecsényi Rezső, Kemény János, Kéthelyi Lajos, Kővári Endre, Lendvai János, Nagy Gyula, Visegrádi János k. r. növendékpapok. A VII. osztályból: Agárdi László, Babos Dezső, Baltavári Jenő, Cserhelyi Vincze, Károlyi Gábor, Kolozsvári Lajos, Pechacsék János, Schiff József, Szabó Imre, Szalay József, Szepesi Bódog, Vajda Imre k. r. növendékpapok. A VI. osztályból: Havas Vilmos, Komáromi Lajos, Nagy Lajos, Somogyi István k. r. növendékpapok. Összesen: 26.

A tagok hetenkint egyszer jöttek össze s az előadók vezetése és a felügyelő tanár ellenőrzése mellett gyakorlatilag képezték magukat az írásban.

A körnek jövedelme a tagsági díjából 104 korona volt, kiadása pedig 8 kor. A tavalyi évről pénztári maradvány 371 kor. 98 fill. s így a kör vagyona 467 kor. 98 fillér, mely gyümölcsözőleg van elhelyezve.

A kör könyvtárát dr. Tóth György a Gyorsírási Lapok és Budapesti Gyorsíró szaklapokkal gyarapította; azonkívül a kör is előfizetett a nevezett lapok 1—1 példányára 8 kor. értékben. A könyvtár összes gyarapodása 16 kor. értékű.

—*—

IX.

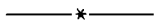
Segélyező-egyesület.

A Segélyező-egyesület könyvtárának állománya az új tantervnek a II. és III. osztályba való életbelépésével ismét tetemesen apadt. A múlt évi 284 kötetből 55 kötet selejteztetett ki. Az egyesület tőkéjének kamatából 72 kor. értékben 34 drb tankönyv vétetett és 76 kötet köttetett be 27 kor. 36 fillér értékben. Kiadatott összesen 99 kor. 36 fillér.

S hogy ez iskolai évben mégis több tanuló: 27, s nagyobb számú tankönyvvél: 204 kötettel segélyeztetett, mint a múlt évben, az a nagylelkű adományozóknak köszönhető.

Igy a Lampel R. czég: 21 drb; Franklin-Társulat: 10 drb; Singer és Wolfner czég: 10 drb; Lauffer Vilmos-féle czég: 9 drb; Stampfel pozsonyi czég: 8 drb; — Ambrusztér Sándor, Récei Ede, Vékony József főgymn. tanárok 6 drb; Lipták József V. o. tanuló 2 drb tankönyvet, összesen 66 darabot adományoztak. Jelenleg a Segélyező-egyesület könyvtárában 384 drb tankönyv van.

A Segélyező-egyesület 2391 korona tőkéje e tanévben Gaál Mózes „Tanulók Lapja“ ajándékából 3 korona 80 fillérrel gyarapodott. Az összes vagyon 2394 korona 80 fillér, mely a főgymn. igazgatójának kezelése alatt van.

X.

Jegyzőkönyv

a kecskeméti róm. kath. főgymnasiumnál rendszeresített pályázatok elbírálása végettt folyó évi június 3-án tartott gyűlésről.

A tétéleket megállapító bizottság az 1900. december hó 20-án tartott gyűlésében 9 tételre tűzött ki pályadíjakat.

A határidőre 20 mű érkezett be; bírálói:

Bagi László városi főjegyző, Dömötör Sándor kir. közjegyző, Hajagos József városi főkönyvelő, Kada Elek polgármester, Kovács Sándor földbirtokos, Tóth István anyakönyvvezető, dr. Tóth György főgymn. igazgató, Ambrusztér Sándor, Arányi Ágost, Hannig István, Járvás Mihály, Király Lajos, Kovács Antal, Német Károly, Récei Ede, dr. Vörös Cyrill főgymn. tanárok.

1. A Kecskemét város közönségétől alapított „Széchenyi-dij“-ra (60 korona), melyért csakis kecskeméti születésű ifjak pályázhatnak, e magyar történeti tétel volt kitűzve: „Az Árpádház szentjei.“

Beérkezett 3 pályamunka; ezek közül az I. sz.: „Mert szent ez a föld“ jeligésnek szerzője regényes korrajzok alakjában, de teljes történeti hűséggel írta meg az Árpád-ház szentjeinek életét. Munkáját egyéb jelességei mellett stilusának ragyogó szépségei is kiválóan becsessé s az első díjra, a 60 koronára érdemessé teszik.

Szerzője: Nyúl Pál VIII. o. t.

A „Példában lásd, mikép szeresd a hont önző világ“ jelige alatt beérkezett III. sz. pályamű gonddal és igazi vallásos lelkesedéssel van megírva, mely itt-ott tárgyi tévedésektől nem ment ugyan, stílusa pedig sok helyütt magyartalan, pongyola — mindamellott a források bőséges és tudatos felhasználásával mindvégig sok élvezetet nyújtó. A második díjra, 40 koronára érdemes.
Szerzője: Bagi Béla VIII. o. t.

A II. sz.: „Ékkövek ök a koronán“ jelige alatt rejtezkedő szerző élvezetes előadásban, jó magyarossággal és lelkes hangon tárgyalja tételét. De a források bő adatait nem gyűjti össze s nem dolgozza fel oly körültekintő gondossággal, mint a két előbbi pályázó. Fáradtsága azért 20 korona jutalomban részesül.
Szerzője: Orbán Ferencz VII. o. t.

2. A kecskeméti kaszinó 40 korona jutalmára kitűzetett: „Martinovics“ történeti elbeszélés.

A beérkezett 3 pályamű közül a VI. sz.: „Boldog csak az lehet, kit vágyai nem ragadnak túl körén“ jeligés valódi novella, telve regényes elemekkel. Az alapjában való történetet élénk képzelettel egészíti és színezi ki, drámai elevenségű, élénk párbeszédű mesébe önti, színes, ragyogó stílusba öltözteti. A szerző a kaszinó 40 korona jutalma mellett dicséretet is érdemel.

Szerzője: Agárdi László VII. o. t.

„Vannak emberek, a kik nem tudnak meghalni“ jeligés IV. sz. pályamunkának eleje novellának indul; később egyszerű történeti ismertetéssé válik, igen értelmesen és előkelő stílusban előadva; 10 korona jutalomra érdemes.

Szerzője: Nyúl Pál VIII. o. t.

Az V. sz.: „Nagy volt hajdan a magyar“ jelige alatt beadott mű a történeti tényeknek velős, értelmes elmondása a novellai alak használata nélkül. Valódi történeti értekezés. A munka azért dicséretes megemlítést érdemel.

Szerzője: Goldberger Andor VII. o. t.

3. A néhai Zsiga Alajos k. r. tanár alapítványának 32 korona kamata tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző úr bőkezűségéből egészítettet ki a szokásos 50 koronára, úgynevezett „Zsiga-díj“-ra, melyre e vallásérkölesi tétel tűzetett ki: „A munka három nagy rossztól őríz meg: az unalomtól, a bűntől és a nélkülözéstől.“

Egy pályamunka érkezett be, a VII. sz.: „A munka az emberért van s az ember Istenért“ jeligéjű. Igen sikerült dolgozat, melyben szebbnél-szebb képek vonulnak el előttünk olvasásakor; találó hasonlatokkal igyekszik tárgyát élénkké tenni. Az idézetek talpraesettek s a felállított tételt helyesen oldja meg a szerző, ki az 50 korona jutalom mellett dicséretet is érdemel.

Szerzője: Horváth Jenő VIII. o. t.

4. A „Horváth Döme díj“-ra (100 korona) „A pragmatikus magyar történetírás kezdői“ cz. tétel tüzetett ki.

„Áldásban lesznek, kik másoknak használnak“ jelige alatt érkezett be egy, de értékes pályamunka. A szerző nagy tárgyszeretettel, széleskörű olvasottsággal, lángoló lelkesedéssel s emelkedett stílusban kezeli tárgyát s oly művet alkot, mely a jutalom mellett dicséretre is érdemes, mint az összes pályaművek között a legsikerültebb.

Szerzője: Horváth Jenő VIII. o. t.

5. Aesthetikai tételül: „Czuczor Gergely eposzai“ tüzetett ki.

IX. sz. a.: „Kalliope“ jeligés munka érkezett be. Czuczor eposzainak részletes és minden szempontból kimerítő taglalása, értelmes s válogatott stílusa 40 korona jutalomra érdemesíti íróját.

Szerzője: Sági István VII. o. t.

6. Költői tárgyl ki volt tűzve: „Hymnus Hunyadyhoz, a kereszténység nagy védőjéhez.“

X. és XI. sz. alatt 2 költemény adatott be. Ezek közül „Az ősök emlékével megszentesül a szív“ jeligés a hymnus kellekeit megközelíti; tartalma költői verselésé elég folyékony. Némely helyen homályos ugyan, de általában 10 korona díjra érdemes.

Szerzője: Horváth Jenő VIII. o. t.

A másik költemény tartalom és verselés tekintetében egyaránt gyarló munka.

7. Németből magyarra való műfordításul: I. Lippert: Deutsche Sittengeschichte II. kötetének következő két pontja: „Die Hauseinrichtung und Mahlzeit“ és a „Küche und Keller“ jelöltetett ki.

Összesen 5 pályamunka érkezett be, melyek közül jutalomra kettő találatott érdemesnek. Első sorban a XVI. sz. a. beadott: „Ahány ház, annyi szokás“ jeligés említendő. Előfor-

dulnak a fordításban egyes helyek, melyeket nem értett meg teljesen fordítója, mégis mindvégig hű és e mellett magyaros fordítást ad, helyes szórendet alkalmaz, a német szövegnek értelmét csaknem mindvégig hűen s mégis tösgyökeres magyarsággal adja vissza; külső kiállítása is csinos. Jutalma 20 korona.

Szerzője: Horváth Jenő VIII. o. t.

Szintén ügyes, értelmes, jó magyarsággal visszaadott fordítás az „Übersetze frei, aber gut“ jelige alatt beérkezett; külseje is gondos és csinos. Jutalma 10 korona.

Szerzője: Völlick Brúnó VIII. o. t.

A harmadik helyre „A szokás második természet“ jeligés fordítás került. Szorgalmáért s a német szöveg egyes helyeinek sikerült fordításáért dicséretet érdemel.

Szerzője: Cserhelyi Vincze VII. o. t.

Az „Inter folia fructus“ és „Köszönjük élet áldomásodat“ jeligéseknél kiemelhető a lelkiismeretes munkásság, de a bennök nagyobb számmal előforduló hibák miatt dicséretet nem érdemelnek.

8. Természettudományi tételre ki volt tűzve: α) „A gázok cseppfolyósítása“, β) „A létért való küzdelem az állatvilágban.“

Az első tételre XVII. sz. a.: „A kutató ész nem ismer határt“ jeligés pályázott. Szerzője szorgalmasan áttanulmányozta a rendelkezésére álló forrásokat. A gázok cseppfolyósítására végzett kísérleteket historiai sorrendben, értelmesen adja elő. Azon magasztalások azonban, melyeket a természettudományok haladására és egyes természettudósokra itt-ott közbesző, nem eléggé találók és ügyesek. A nagy fáradsággal készült pályamunka 30 korona jutalomra érdemesíti íróját.

Szerzője: Völlick Brúnó VIII. o. t.

A természetrajzi tételre 2 munka érkezett be: 1. „Hogyha kérdeed mi a lét, Tekintsél szerzeszét“ stb. jeligés pályamű, melynek szerzője széles olvasottsággal fogott munkájához, hozzá saját megfigyelései alapján szép, folyékony nyelvezettel, helyes felosztásban adja elő tárgyát. Előfordul ugyan egynehány merész és helyét meg nem álló állítása, a mi azonban a munka belbecsét s értékét le nem rontja. Az 1 drb es. aranyat a pályamű megérdemli.

Szerzője: Ziprietz Aladár VI. o. t.

2. „Küzdés az élet“ jeligés mű szerzője helyesen fogta fel tárgyát, külsőleg esinosen állította ki dolgozatát, azonban szolgálai ragaszkodása a forrásokhoz, az egésznek érdemét nagyon lerontja; jutalomra nem, de dícséretre érdemes.

Szerzője: Tóth Kálmán VI. o. t.

9. A „Kada-dij“-ra: „A család kedves állata“ (rajz) lón kítűzve.

„Mese a házasság-közvetítő fekete malaczról“ jelige alatt rejtezkedő szerző más szempontból fogta fel és dolgozta ki a kiltűzött tételt, azért azonban, a mint megírta, elég sikerültnek mondható. Érdeme, hogy önálló s kerek egésznek képez a dolgot s stílusa, az egésznek felfogása jó tehetségre vall. Jutalma 25 korona,

Szerzője: Nyúl Pál VIII. o. t.

A pályaművek jutalmazásához az alapítványokon kívül ajándékaikkal nagylelkűen hozzájárulni kegyeskedtek:

Dr. Bagi Béla jogakadémiai tanár: 10 kor.; Bagi László főjegyző: 20 kor.; Dömötör Sándor kir. közjegyző: 38 kor.; Gyenes István árvaszéki ülnök: 10 kor.; Hajagos József városi főkönyvelő: 10 kor.; Horváth Béla táblabíró: 40 kor.; Hannig István főgymn. tanár: 1 drb es. arany; Iványosi dr. Szabó László ügyvéd: 10 kor.; Kada Elek polgármester: 25 kor.; Kovács Sándor földbirtokos: 10 kor.; Szegedy György városi tanácsos: 10 kor.; Rapesányi István tanár: 1 drb arany; Tóth István anyakönyvvezető: 10 kor.; Vágó László főerdész: 20 koronával.

A jutalmakra fordított összeg: 465 korona.

Fogadják a nemesszívű adakozók a tanuló ifjúság nevében a tanári testület hálás köszönetét!

—*—

XI.

Ösztöndíjak, jutalmak, segélyezések.

1. *A magyarországi latin és görög szereltartású tanítók segély-alapjából* Vékony József V. oszt. tanuló 100 korona ösztöndíjat élvez. (1900. szept. 25. — 4292. sz. a.)

2. *Horváth Döme alapítványának* 100 korona kamatait Szegedi István VI. oszt. tanuló kapta.¹⁾

¹⁾ Ezen jutalmat csak kecskeméti születésű ifjak élvezhetik.

3. *Horváth Dömének Cyrill testvére nevére tett alapítványának* 100 korona kamatait Szüics István VI. oszt. tanulónak ítélte a tanári testület.¹⁾

4. *Hoffmann János, volt kecskeméti plébános alapítványának* 42 kor. kamataival Földi László V. oszt. tanulót jutalmazta meg a tanári kar.

5. *A Csomák Gábor-féle alapítvány* 70 korona kamatait Tóth Kálmán VI. oszt. tanuló kapta.

6. *Pollák Ede, volt főgymn. igazgató alapítványának* 10 korona 10 fillérenyi kamatait Kele Illés II. oszt. tanuló kapta.

7. *H. Kovács Anna alapítványának* 22 korona 24 fillér kamatait Vizeli Gábor IV. oszt. tanuló kapta.

8. *A Fektor-féle alapítvány* 48 korona kamataival a tanári testület Nyúl Pál VIII. oszt. tanulót jutalmazta meg.

9. *A Peitler Antal-féle alapítvány* 100 koronányi kamatait a tanári kar Balanyi György III. oszt. tanulónak ítélte.

10. *Nagys. Bogyó Pál kecskeméti apát-plébános 1000 koronás alapítványának* 50 korona kamatait Berente György IV. oszt. tanuló kapta.²⁾

11. *A Beke-féle alapítvány* 66 korona kamataival Máté István III. oszt. tanuló jutalmaztatott meg.

12. *Nagys. Lipthay Pál alapítványának* 36 korona kamatait Taucher Ferencz V. oszt. tanulónak adta a tanári kar.

13. *A Kovács László-féle alapítvány kamataiból* Orbán Ferencz VII. oszt. tanuló 40 koronát, Napholz Kálmán V. oszt. tanuló pedig 27 korona 50 fillért kapott.

14. *A Ferenczy-féle alapítvány kamataiból* 18 koronát, *a Major-féléből* 3 korona 20 fillért, *a Biró-féléből* 8 koronát, *a Zimmermann-féléből* 4 koronát, összesen 33 korona és 20 fillért Hajagos József VIII. oszt. tanulónak juttatott a tanári testület.

15. *A Szabó-féle alapítvány kamatait,* 8 koronát Pap Mihály II. oszt. tanuló kapta.

16. *Csász Imre alapítványának* 9 korona 60 fillérenyi kamataival Polgár Rezső I. oszt. tanuló jutalmaztatott meg.

17. *V. Kis József és neje Ruza Rozália alapítványának* 24 korona kamatait Bartucz Lajos VI. oszt. tanuló kapta.³⁾

18. *Horváth Döme 400 koronás alapítványának* 18 korona kamatait Mészáros István V. oszt. tanuló kapta.

1) Ezen jutalmat csak kecskeméti születésű ifjak élvezhetik.

2) Ezen alapítvány a mult tanévi értesítőből tévedésből kimaradt; félreértés kikerülése végett megjegyeztetik, hogy *a jutalom, az 50 korona a mult tanévben is kiadatott ugyancsak Berente Györgynek.*

3) Ezen jutalmat mindig VI. oszt. tanuló kapja.

19. *Csáky József és neje Tóth Juliánna 800 koronás alapítványának* 40 korona kamataival Kovács Antal VI. oszt. tanuló jutalmaztatott meg.¹⁾

20. *Özv. Dömötör Istvánné szül. Bencsik Terézia alapítványának* 40 korona kamatait Bodrogi Pál I. oszt. tanulóknak juttatta a tanári kar.²⁾

21. *A Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület* 50 korona adományát Cseh András III. oszt. tanuló kapta meg.

22. *A Kecskeméti Kereskedelmi Iparhitelintézet és Népbank* 50 korona ajándékát Vékony József V. oszt. tanuló kapta.

23. *Tek. dr. Kovács Mihály orvos* 2 db 10 koronás arany ajándékával a tanári kar Kovács János III. és Sági István VII. oszt. tanulókat jutalmazta meg; az elsőt a hittanban, a másodikat a történelemben tanúsított jeles előmeneteléért.

24. *A Koháry-féle alapítvány* 110 korona 42 filléryi kamataiból Halász László és Molnár József I. oszt. tanulók 10—10 koronát; Kis Gellért és Kovács Ferencz III., Vörös János IV., Pazurik Alajos V. oszt. tanulók 20—20 koronát; végül Bodor József V. oszt. tanuló 10 korona 42 fillért kaptak.

25. *Tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző* 30 koronával jutalmazta meg Kéthelyi Lajos VIII. oszt. k. r. növendéket, a kegyesrendi papnövendékek énekkarának vezetőjét.

26. Dr. Politzer Gyula budapesti ügyvéd 2 kötet, a helybeli könyvkereskedők közül Fekete Mihály 7, Metzger Béla (Komor Gyula) 7, Schwarcz Soma és Steiner Mihály 4—4 kötet könyvet adományoztak szorgalmas tanulók jutalmazására. E könyvekkel a tanári testület Falta Béla, Mihalovics Imre, Paléta Frigyes, Riedl Richárd, Szabó Lajos I. o. t., — Sánta Gábor II. o. t., — Ducság Frigyes, Fodor Viktor, Hajagos József, Pap Lajos III. o. t., — Berente György, Bodócs István IV. o. t., — Múth Imre, Weisz Gusztáv V. o. t., — Sági Tibor, Somogyi István VI. o. t., — Agárdi László, Kolozsvári Lajos, Pechácsék János, Schiff József, Vajda Imre VII. o. t., — Horváth Jenő és Jenei Dániel VIII. oszt. tanulókat jutalmazta meg.

A Kisfaludi Társaság megbízásából a Beöthy Zsolt által szerkesztett Vörösmarty ismertetésből 32 főgymnasiumi tanulót jutalmazott meg a tanári kar.

¹⁾ Ezen jutalmat csak kecskeméti születésű róm. kath. vallású tanulók nyerhetik el.

²⁾ Ezen jutalom a múlt tanévben pályamunkák jutalmazására fordított az alapító levél értelmében.

NB. Az alapítványok közül a 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10. és 11. számúak a róm. kath. egyházközségnél vannak elhelyezve; a 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19. és 20. számmal jellettek a r. kath. főgymn. igazgatójánál, — végül a 24. számmal jelzett alapítvány az esztergomi főkapitánynál vannak.

XII.

A tanulók érdemsorozata.

Az érdemsorozatban használt jegyek jelentménye s a rövidítések magyarázata	
Előmenetel:	1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen.
Magaviselet:	1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kevésbé szabályszerű, 4 = rossz.
Rövidítések:	
g. k. v. = görög-keleti vallású, gör. kath. = görög-katolikus vallású, helv. hitv. = helvét hitvallású, ág. ev. = ágostai evangélikus vallású, izr. = izraelita, fm. = felmentetett, k. r. n. p. = kegyes-tanítórendi növendékpap, ö. d. = öszlőndijas, ism. = ismétlő. N. B. A. = román. kath. vallású tanulók vallása jelezve nincs.	

I. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak	
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépíró	Művészet	Zene	
Balog Sándor	2	3	4	4	4	3	4	3	3	3	3	3	3
Bencsik Sándor, ism.	1	1	3	3	3	3	3	3	2	2	2	1	2
Besser Béla	1	2	3	3	2	2	3	2	3	2	2	2	2
Bimbó János	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3
5 Bodrogi Pál	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1
Csolnoki Endre	1	1	2	2	2	1	3	2	3	2	2	3	3
Danics István	2	3	4	4	4	3	4	4	2	2	2	2	2
Dömötör János	2	3	4	4	3	3	4	4	2	1	1	2	2
Falta Béla, ág. ev.	1	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1
10 Faragó Gábor	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Fejős Balázs	2	3	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3
Fekete István	1	1	2	3	3	2	3	3	3	2	2	3	3
Fördös Dezső, helv. hitv.	1	2	2	2	2	1	2	3	3	1	1	2	2
Halász László	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	1	2	2
15 Hatvani Pál	1	1	2	3	3	3	2	3	2	2	2	3	3
Herezeg Pál	1	1	3	3	2	1	3	2	3	1	2	2	2

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak											
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítás	Rajz	Történelem	Tornázás	Szépirodalom	Bendkívüli tantárgyak	
												Művészet	Zene
Holosnyai Iván, gör. kath.	1	1	2	3	2	1	3	1	2	1	1	1	1
Horvát János	2	3	4	4	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Hunyadi János	2	1	2	2	3	2	2	1	2	1	2	2	2
20 Juhász László, ism.	2	2	3	3	3	2	2	3	3	1	3	3	3
Kasza Antal	2	2	4	4	3	3	3	4	3	3	3	3	3
Keleti Kálmán	2	1	2	2	1	1	3	2	1	1	2	2	2
Keresztes Antal	2	3	4	4	4	3	4	4	3	2	2	2	2
Kis László	1	2	2	3	2	1	3	3	3	3	3	2	2
25 Knyúl Sándor	1	3	4	4	4	4	4	4	4	3	2	3	3
Kovács Ferencz, ism.	2	3	3	3	3	2	2	2	2	1	2	2	2
Kovács György	2	1	2	3	2	2	2	2	1	2	2	2	2
Kovács László, ism.	1	1	2	2	1	1	2	1	2	3	2	2	2
Lipóczy Sándor	2	3	4	4	4	4	4	4	3	2	3	3	3
30 Lövy István, izr.	1	1	3	3	2	2	3	2	2	1	1	1	1
Maár Antal	1	2	4	4	4	3	4	3	3	1	3	3	3
Manojlovics Vladimir, g. k. v.	1	3	4	4	4	3	4	4	3	2	3	3	3
Markovics Tódor, gör. kath.	1	2	3	3	3	2	4	3	3	2	2	2	2
Máté József	1	1	3	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3
35 Mészáros János	1	1	3	3	2	2	2	2	3	3	3	3	3
Mihalovics Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Molnár József	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	2	2	2
Paleta Frigyes	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1	1	1	1
Patesán Kornél, g. k. v.	1	2	4	4	4	4	3	4	3	2	3	3	3
40 Pócsy György, ism.	1	2	3	3	3	3	3	3	2	1	3	3	3
Polgár Rezső	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
Pollatsek Vilmos, ism.	1	1	2	3	2	2	2	1	2	2	1	2	2
Riedel Richárd	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2
Scheer Mátyás, ism.	1	3	3	4	4	3	3	4	2	1	3	3	3
45 Schneider József	1	3	4	4	3	3	4	3	3	2	2	2	2
Spravill Gergely, g. k. v. ism.	1	2	4	4	4	3	4	4	2	1	3	3	3
Szabó Ferencz	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	2	2
Szabó Lajos	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1
G. Szabó Mihály	1	1	2	3	3	3	3	2	3	2	2	2	2
50 P. Szabó Mihály	1	2	2	3	2	2	2	3	2	1	1	1	1
Szél Mihály	1	1	2	3	3	2	3	3	3	2	1	1	1
Tietz József	1	1	3	3	2	2	3	3	2	1	1	1	1
Tóth Ferencz	2	2	4	4	4	3	4	4	3	3	3	3	3
Tykál Alajos	2	1	2	2	2	1	2	3	2	1	3	3	3
55 Vátz Oszkár	2	2	3	3	3	3	4	3	1	2	3	3	3
Zaboreczky Ferencz	1	1	3	3	3	3	3	2	3	1	2	2	2
Zinhaber Ferencz	2	2	4	4	4	4	3	4	3	3	3	3	3

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rendkívüli tantárgyak		
		Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Szám tan	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépirás	Műt nék	Zene
Magántanulók:												
Boroviezény Aladár	1	1	1	1	1	1	1	1				
Fodor János, izr.	1	1	2	2	2	2	1					
Kárl János	1	2	2	2	2	2	2					
<i>Kimaradtak:</i> Banó József, Bábiczki György, Bende László, Edelmaier Jakab, Német Dezső, Szabó István, Szatmári Andor, ág. ev.												
<i>Összesen: 67.</i>												

II. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rendkívüli tantárgyak		
		Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Szám tan	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépirás	Műt nék	Zene
Balla Mihály, ism.	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2		
Ballus Tódor, ág. ev.	2	1	3	3	2	3	3	2	2	2		
Bábiczky Géza	2	2	4	4	3	3	3	3	2	1	3	
Bende Gergely	1	2	3	3	1	3	3	2	2			
5 Benkes Mihály	1	2	3	2	2	1	3	1	1	1		
Benkőczy József, ism.	1	1	2	2	2	3	3	fm	1	2		
Bezzegh Gyula	1	1	2	2	1	2	1	1	1	2		
Bujdosó József	2	2	1	2	3	3	2	3	2			
Csomák János	2	3	3	4	3	4	3	2	1			
10 Fekete Béla	1	1	1	2	1	2	3	3	3			
Flóznik Lajos	1	2	2	3	3	1	3	3	fm	3		
Gröber Gyula	1	3	3	3	3	2	2	2	2			
Gütjahr Károly	1	2	4	4	3	3	2	3	1	1	1	
Heinrich Jenő	2	2	3	3	3	2	3	3	2	3		
15 Hornyik Károly	1	1	2	2	2	1	1	2	1	1		
Kabók Károly	1	3	3	3	2	3	3	3	3			
Kele Illés	1	1	2	2	2	1	2	1	3	2		

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak									Rendkívüli tantárgyak			
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépirod.	Művészet	Zene	Művészet	Rendkívüli tantárgyak
Kerekes József, ism.	1	1	1	2	1	1	1	1	fm	1				
Láng Antal	2	3	4	4	4	3	3	3	3	3	3			
20 Lesi Rudolf	1	2	3	4	2	2	4	3	3	3	3	3		
Lusztig Imre, izr.	1	1	2	2	3	2	2	2	3	2	2			
Markuszek Ferencz	2	2	3	3	3	3	2	1	3	3	3			
Mezei Sándor, izr.	2	2	3	3	3	3	2	2	2	3				
Nagy Imre, izr.	2	1	2	2	3	2	3	2	3	1		1		
25 Pap Mihály	1	2	2	2	3	3	2	3	3	1				
Pataky István	2	3	3	3	3	4	3	2	3	2		2		
Reiner Kálmán, ág. ev.	1	3	3	4	1	1	3	3	1	1				
Sántha Gábor	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1		1		
Scheiber Béla, izr.	2	1	2	2	2	2	2	3	1			1		
30 Szórád János	2	3	3	3	3	2	3	2	2	2		2		
Takács Sándor	1	2	3	3	2	3	2	1	2	1		2		
Tasi Jenő	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2		2		
Úveges Ferencz	1	1	2	4	2	1	4	3	3	2		2		
Vermes Gábor	2	2	3	3	2	1	2	3	1	2		2		
35 Zajacz János	2	1	2	3	3	2	3	3	3	3		2		
Zádor István	1	1	2	3	1	1	2	2	fm	2				

Kimaradtak: Aczél László, Balog Mihály, ism., Csillag Antal.

Összesen: 39.

III. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rendkívüli tantárgyak				
		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Pol., term. földt.	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
Augner Rezső, izr.	1	1	1	2	2	1	1	2	2	3			1	
Balanyi György	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2				
Barta László	1	1	3	3	3	2	3	3	2	2				
Bartucz Ferencz	2	2	3	3	3	2	3	3	2	2				

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rendkívüli tantárgyak				
		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Pol., term. földr.	Számítás	Rajzoló mérlel	Tornázás	Műtér	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
5 Bencsik Géza	1	1	2	1	3	2	2	3	3	2	2			
Bíró István	1	2	2	3	2	3	2	3	3	2	2			
Búzás Jenő	1	3	3	3	3	3	2	3	3	2	2			
Cseh András	1	1	2	2	2	3	2	2	3	1	2			
Dobozi Sándor	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2			1
10 Domokos János	1	1	3	3	3	2	3	3	2	2	2			
Dömötör Frigely	2	3	3	3	3	2	2	3	3	2	2			
Ducsák Frigyes	1	1	1	1	1	2	2	2	3	3	2	2		
Fekete Sándor	1	1	3	3	4	3	4	2	2	2	2			
Feldmayer József, izr.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3		3		
15 Fodor Viktor, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3		1	1	
Füredi István	1	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1	2		
Ó. Gyenes József	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3				
Hajagos József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Halasy Jenő, ism.	2	4	4	4	4	2	3	3	3	2				
20 Király Károly	1	3	3	3	3	4	3	3	3	3				
Kókay László	1	1	3	2	3	2	2	3	3	3				
Kovács János	1	1	2	2	2	1	1	2	1	2	2			
Kovács László	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3		3		
Máté István	1	1	1	1	2	2	1	2	1	2	2			
25 Mészáros Ferencz	1	3	3	3	4	3	3	3	2	2	2			
Nagy Akos	2	3	3	3	3	2	2	3	3	2				
Orosz László, gör. kath.	2	1	3	3	3	2	2	3	3	3	1			
Pap Lajos	1	1	2	3	3	1	1	2	3	2	2	2		
Pulai István, ism.	1	3	3	2	3	3	3	2	1	2				
30 Rapcsányi István	1	1	2	3	3	1	2	2	1	3				
Reiner Imre, izr.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2		3		
Révész Géza	2	3	3	3	3	2	3	3	3	2				
Szabó Jenő	1	1	2	3	3	2	1	2	1	2	2	3		
Szabó Lajos	2	2	3	3	4	3	4	3	3	2	2			
35 Tietz Ferencz	1	2	3	1	3	3	3	3	3	3			1	
Till Sándor	1	3	3	3	4	4	3	3	3	2	2			
Tóth István	2	2	3	3	3	2	3	3	3	3		3		
Tóth Kálmán	2	3	3	3	3	2	3	3	4	3				
Végh József	1	2	3	3	3	4	4	3	3	2				
40 Wingert András	2	2	2	1	3	3	3	2	1	2				
Wodlutschka Károly	1	1	2	1	2	2	2	2	2	3	2			

Kimaradt: Farkas Sándor, ism.

Összesen: 42.

IV. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Bendkívüli tantárgyak			
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség tan	Rajzoló geomet.	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
Bagi Lajos	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2				
Becker Károly	1	2	3	1	3	3	3	3	2	3	2			
Bende György	1	1	1	3	3	1	2	3	1	3				
Berente György	1	1	1	1	1	1	1	3	2	3				
5 Bodócs István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1		
Bolla Gyula	1	2	1	3	2	2	1	2	1	2		2		
Czarbol Ferencz	1	2	2	3	2	3	3	3	3	3	2			
Csomák Elemér	2	2	3	3	3	3	3	3	3	fm		2		
Csorba János	1	1	2	3	3	3	2	2	3	3				
10 Domokos Péter	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	2	1		
Dömötör István	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1				
Dudás Dániel	2	1	3	3	3	3	3	4	3	2				
Forró Mihály	1	2	3	3	3	4	4	4	3	2	3			
Hegyesi István	1	2	3	3	3	3	3	4	3	3				
15 Hornyik Sándor	1	1	2	3	3	1	2	3	3	fm				
Huber Jenő, ism.	1	3	3	3	3	3	4	2	3	2	2			
Hunyady Mátyás	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2			
Kasza Dezső	1	2	2	3	3	1	2	3	3	3				
Király József	1	3	3	3	3	3	4	4	3	3				
20 Kis Gellért	1	1	2	3	3	3	2	3	1	3	2			
Korb Béla	1	3	3	3	3	3	4	3	3	2		2		
Kovács Ferencz	1	1	2	2	2	1	1	3	2	2				
Sz. Kovács János	1	2	3	3	3	2	2	3	2	2	2			
Cz. Kovács László	2	2	3	3	3	3	3	4	3	2				
25 H. Nagy László	1	2	2	3	3	3	3	3	3	3				
Oberna Sándor	2	1	2	3	2	2	1	3	3	2				
Pap József	1	1	3	3	2	3	3	3	3	3	2			
Pollatsek László	1	2	1	3	2	2	2	3	3	3	2			
Polónyi Jenő	1	1	1	1	2	1	2	2	2	2	1	1		
30 Sándor Ferencz	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2				
Sándor József	1	1	3	3	3	3	2	3	1	2				
Sántha György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1		
Szelei Imre	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1				
Szobolotzky Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1		
35 Tanu Balázs	1	1	2	1	1	1	2	2	1	2				

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak			
	Magaviselet	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Rajzoló geomet.	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
Tóth Dömötör	1	2	2	3	3	2	3	3	1	2				
Török László	2	1	2	3	3	2	2	2	2	2			1	
Vizeli Gábor	1	1	1	3	1	2	2	2	2	3				
Vörös János	1	1	2	3	2	3	2	3	3	fm	2		1	
40 Wodlutschka Rezső	1	3	3	2	3	3	4	4	3	4	2			
Zolnai Mihály	2	1	3	3	3	2	3	3	3	1	2			
Zsámboki János, ism.	2	1	3	3	3	2	3	2	3	1				
Zsigmond Géza	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1		1	
Magántanuló:														
Vári József, helv. hitv.		2	2	3	3	2	3	3	3					
<i>Kimaradt:</i> Csáki Ferdinánd.														
<i>Összesen:</i> 45.														

V. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak			
	Magaviselet	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
André Balázs	1	1	1	1	2	3	1	2	2	fm				
Bába József	2	1	4	4	4	4	3	3	4	2	2			
Bende János	2	1	3	3	3	3	3	3	4	2	2			
Bodor József	2	1	1	3	3	3	2	2	2	1	2			
5 Braun István	1	2	3	2	3	3	3	3	3	2	2		2	
Czigány László	1	1	3	3	3	3	2	3	2	2				
Diamant László, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3				
Faragó György	1	1	1	1	2	2	1	2	2	3				
Feldmeier Géza, izr.	1	2	2	3	3	3	2	3	3	1	2		2	
10 Fischer István, izr.	1	2	3	2	3	3	2	2	2	3			2	
Földi László	1	1	2	3	2	2	2	2	2	2			1	
Gräber József, izr., ism.	2	2	2	3	2	3	2	2	3					3

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Bendkívüli tantárgyak							
		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia ny.	Zene			
Harkai Béla	1	1	2	1	2	2	1	1	3	2	1	1					
Jámbor József	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3		1					
15 T. Kovács József	1	1	2	3	3	3	3	3	3	3							
Köhler Ferencz	1	2	3	3	3	3	3	3	4	3							
Laub Miklós	1	2	3	3	4	3	3	3	3	3	1						
Lipták István	1	1	3	3	3	3	2	2	3	2	1						
Löwy Miksa, izr.	1	1	3	3	3	3	2	1	3	3		2	2			2	2
20 Mészáros István	1	1	1	2	2	2	1	1	2	3		1	1				
Múth Imre, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2		1	1	1		1	
Nagy Pál	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3							
Nagy Zoltán	2	1	3	3	4	3	3	3	3	3		2					
Napholtz Kálmán	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1				
25 Pazurik Alajos	1	1	3	3	3	3	2	2	2	3	2						
Sándor Imre	1	1	1	2	2	2	1	1	2	1							
Szigethy Lehel, helv. hitv., ism.	1	2	2	2	3	3	2	1	2	1							
Taucher Ferencz	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		2					
Sz. Tóth Kálmán, helv. hitv., ism.	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2						
30 S. Tóth Mihály	1	1	3	3	3	2	3	3	3	2		1					
Vékony József, ö. d.	1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	2						
Virágh László	1	2	3	3	4	3	3	3	3	3	2	2					
Weisz Gusztáv, izr.	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2		1	1				
Zsámboki Ferencz	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2						2
Magántanulók:																	
Havas Vilmos, k. r. n. p.	1	2	1	2	1	1	1	2									
Horváth Béla	3	3	3	3	3	3	3	2									
Komáromi Károly, k. r. n. p.	1	2	2	1	1	2	1	1									
Nagy Erzsébet, izr.	1	1	1	2	1	1	1	2									
Nagy Lajos, k. r. n. p.	1	2	2	2	1	1	1	2									
Somogyi István, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	1	1	2									
Kimaradtak: Aczél Albert, Aczél Antal, Sándor László. —																	
Meghalt: Aszódi Jenő, izr.																	
Összesen: 44.																	

VI. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magviscset	Rendes tantárgyak								Rendkívüli tantárgyak				
		Vallás tan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiség tan	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
Bartucz Lajos	1	1	1	3	2	2	2	2	2	1	2	1	1	
Benkő István	1	2	3	3	3	4	2	3	4	4				
Beyer Adolf	3	1	3	3	4	4	4	3	4	3		1		
Bódogh Gábor	2	1	2	3	4	3	3	3	3	2	2			
5 Boroviczeny Elemér	2	2	1	2	3	2	2	1	2	3		2		
Dékány Daniél	1	1	3	3	2	2	2	3	3	3				
Faragó Pál	2	1	1	2	1	1	1	2	1	3	2	1	1	
Fehér László	2	2	2	4	3	3	2	2	3	1	2			
Friedmann Árpád, izr.	2	2	2	3	3	3	2	3	3	4				
10 Gáll Antal	2	1	3	3	3	4	3	2	3	3				
Havas Vilmos, k. r. n. p.	1	1	1	2	2	2	2	1	2	fm		1	1	
Jaindl József	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2			
Kiss Ferencz	2	2	3	3	3	4	3	3	4	4	2			
Komáromi Károly, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	2	1	1	2	fm			1	
15 Kovács Antal	1	1	1	2	2	3	1	2	3	3	2		1	
Kovács István	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1		1		
Cz. Kovács József	1	2	3	3	3	3	2	2	3	3				
H. Nagy Mihály	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2			
Nagy Lajos, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	2	1	1	2	fm				
20 Pálinkás Gyula	2	3	2	4	4	3	4	1	4	1	1			
Richl Lajos	1	1	2	3	2	1	2	2	3	1	2	1		
Sági Tibor, izr.	2	1	1	1	1	1	1	1	2	3				
Sipos Bálint	1	1	3	3	3	3	3	3	3	1	2	1		
Somogyi István, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	1	2	fm			1	
25 Szege di István	1	1	2	3	2	2	2	1	3	3	1	1		
Szigethy Zoltán, helv. hitv. ism.	2	2	2	3	3	3	2	3	3	3				
Szücs István	1	1	2	2	2	1	1	1	2	3	2			
Tóth Kálmán	1	1	1	2	1	2	2	1	3	3	2	1	1	
S. Tóth Mihály	2	1	3	3	3	3	2	2	3	3	2			
30 Ziprisz Aladár, izr.	2	1	1	2	1	2	1	1	2	3		1		
Zoboki Vincze	1	1	1	2	1	1	1	2	2	3	2			
Magántanulók:														
Schiff József, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1					
Szepesi Bódog, k. r. n. p.	1	2	2	2	2	2	1	1	3					
Ujfalu sy Győző	2	3	4	3	3	3	2	3						

Összesen : 34.

VII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak				
		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög póll. olv.	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Tornázás	Műenok	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
Agárdy László, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	2	2		fm	1				
Babos Dezső, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	1	1		fm	1				
Baltavári Jenő, k. r. n. p.	1	1	1	2	2	2	1	1	2		fm	1				
Cserhelyi Vincze, k. r. n. p.	1	1	1	2	2	1	1	1	1		fm	1				1
5 Fekete Dezső, izr.	2	1	1	2	1	1	1	1	2		3					
Fritz Imre, izr.	1	2	2	3	2	2	1	3	3		3			1		2
Goldberger Andor, izr.	1	1	1	2	2	2	1	2	3		2					
Grosz János	1	1	2	3	3	3	2	3	3		1	2				
Kalcsinszky Zoltán	1	1	3	3	3	3	3	3	3		3					
10 Károlyi Gábor, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	1	2		fm	1				1
Kolozsvári Lajos, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1		fm	1				
Kubányi Dezső	1	2	3	3	4	3	3	3	3		fm	1	2			
Kuczka József	2	1	3	4	4	4	3	3	4		2					
Orbán Ferencz	1	1	1	3	3	2	1	1	2		2	1				
15 Pataki János	1	1	1	3	2	2	1	2	3		3	2	1			
Pecháček János, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	1	1		fm	1				1
Pelcz Gyula, ág. ev.	2	1	2	3	2	3	3	2	3		1					
Sági István	1	1	1	1	1	1	1	1	1		3	1	1	1		
Schiff József, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1		fm	1		1		1
20 Szabó Imre, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	2	2	2	3		1	1				
Szabó Mihály	3	1	3	3	4	3	2	3	4		1	1				
Szalay József, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	2	1	1	2		fm	1				
Szepesi Bódog, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	2	1	2	3		fm	1		1		
Szondy Károly	1	1	2	3	4	3	2	3	3		3	1				
25 Vajda Imre, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1		fm	1				
Varga Gyula	1	1	1	3	3	3	2	3	3		fm	2				
Váczai József	1	1	2	4	4	3	2	3	3		fm					
Magántanuló:																
Módl József, ism.		3	3	4	3		2	3	4	3	3					

Kimaradtak: Mizsei Árpád, Szatmári Sándor, ism., Zsigmond Gyula. — *Beteg:* Weisz Béla, izr.

Összesen: 32.

VIII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Bendkívüli tantárgyak				
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög pótl. olv.	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Bölcsészet	Tornázás	Művészet	Zene	Francia ny.
Áfrán Károly	2	2	2	3	3	3		3	3	3		2	1	2		
Bagi Béla	1	1	2	3	3	2		1	1	2		1	2			
Banó Sándor, ism.	1	2	3	3	3	3		3	3	3		3	2			
Bischof Antal	2	2	2	3	3	3		2	3	3		1	2	1		
5 Demuth Tamás	2	2	3	3	3	2		3	3	3		2	2	2		
Gyenes Sándor	1	1	2	3	2	3		3	2	3		1	2	1		
Hajagos József	2	2	2	3	3	3		2	2	3		2	2	1		
Halmi Ferencz, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1		1	2	2		1	fm	1		
Hollschwandner Ferencz	1	3	3	3	3	3		2	3	4		3	2			
10 Horváth Jenő, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1		1	1	1		1	fm	1	1	1
Jaindl Henrik	1	1	1	2	1	2		1	1	2		1	1			
Jenci Dániel, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1		1	1	1		1	fm	1		1
Kelecsényi Rezső, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1		1	1	2		1	fm	1		1
Kemény János, k. r. n. p.	1	1	1	2	2	1		2	2	2		1	fm	1		1
15 Kerekes Béla	2	1	1	3	2	1		2	2	3		1	2	1		
Kéthelyi Lajos, k. r. n. p.	1	1	2	1	1	1		1	2	2		1	fm	1	1	1
Kocsák József	1	2	3	3	3	3		2	3	3		3	2	1	1	1
Kövári Endre, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1		1	1	2		1	fm	1		1
Lendvai János, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1		2	1	2		1	fm	1	1	1
20 Löffler Ernő, izr.	1	1	1	2	1	1		2	1	2		1	2	1		1
Nagy Gyula, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1		1	2	2		1	fm	1		1
Nagy Lajos	1	1	1	3	1	2		2	1	3		1	2	2		1
Nagy Mihály	2	1	2	2	2	1		1	2	1		1	2	2		1
Nyúl Pál	2	1	2	2	2	2		1	3	3		1	2	1		
25 Popovics Sándor, gör. kel.	2	1	3	3	3	3		3	3	3		1	1	2		
Radó László	2	2	2	3	3		2	3	3	3	3	3	2	2		
Roth Béla, izr.	1	1	1	3	3		1	2	2	3	1	1	1	1		
Sándor Béla	1	2	3	3	3		2	3	3	3	2	3	2			
Szabó József	2	2	3	3	3	3		2	3	3		3	2	2		
30 Szántó Gyula Miklós, izr.	2	2	2	3	3	2		2	2	2		2	2	2		
Szibelth Sándor	1	2	2	3	3		1	1	1	1	1	2	fm			
Szklénár Imre	2	2	3	3	3	3		4	3	3		3	2	2		
Ticzler József	2	3	3	3	3		2	3	3	3	2	2	2		1	
Unger Ferencz	2	1	2	2	3	2		2	3	3		1	1	1		
35 Varga Károly	1	1	2	3	3	3		3	3	3		2	2		1	1
Visegrádi János, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1		1	1	1		1	fm	1	1	
Völlick Brunó	1	1	2	2	3	3		2	1	2		1	2			1

Összesen: 37.

*Az 1900/901. tanév végén érettségi vizsgálatot tett ifjak
névsora.*

Áfrán Károly, érett.	15 Lendvai János, jól érett.
Bagi Béla, érett.	Löffler Ernő, jól érett.
Démúth Tamás, érett.	Nagy Gyula, jól érett.
Gyenes Sándor, érett.	Nagy Lajos, érett.
5 Hajagos József, érett.	Nagy Mihály, jól érett.
Halmi Ferencz, jól érett.	20 Nyúl Pál, érett.
Horváth Jenő, jelesen érett.	Popovics Sándor, érett.
Jaindl Henrik, jól érett.	Róth Béla, érett.
Jenei Dániel, jelesen érett.	Szibelth Sándor, érett.
10 Kelecsényi Rezső, jól érett.	Szücs János, érett.
Kemény János, jól érett.	25 Varga Károly, érett.
Kerekes Béla, érett.	Visegrádi János, jól érett.
Kéthelyi Lajos, érett.	Völlich Brunó, érett.
Kövári Endre, jól érett.	

XIII.

Statisztikai táblázatok.

1. A tanulók általános áttekintése.

Összesen a tanév végén	Vallásra nézve volt							Anyanyelvre nézve volt							Nyelvismeretre nézve					Egészségi állapot				Magaviselet				Fegyelmi esetek száma								
	róm. kath.	gór. kath.	gór. keleti	ág. evang.	ev. reform.	unitárius	izraelita	más vallású	magyar	német	román	olasz	lói	szerb-horvát	ruthén	más nyelvű	csak magyarul	csak németül	csak románul	csak olaszul	csak szerb-horvátul	csak ruthénul	hányan tudnak magyarul	betegségi eset		hány tanuló kapott				igazgatói	tanárkari	megrovásban részesült	tanács folytatán el-távozott	kizárattott		
																								könnyű	súlyos	járványos	meghalt	jó	szabálys.						kev. szabsz.	rossz
320	276	3	4	4	5	—	28	—	280	36	1	—	2	1	—	257	—	—	—	—	—	—	320	391	23	12	1	212	92	2	—	3	—	1	—	

Összesen a tanév végén	A tanulók szülői közt polgári állásra nézve volt												A tanulók illetősége							Tandijmentes		Lecskéorát nem mulasztott	Igazolatlanul mulasztott		
	őstermelő			iparos			kereskedő és vállalkozó			tisztviselő			helybeli	megyebeli	más megyébeli	fiumei és kertületbéli	külföldi	Ösztöndíjas	egészen	félíg					
	önálló		alkalmazott	önálló		alkalmazott	önálló		alkalmazott	önálló		alkalmazott													
	nagybirtokos és bérlő	kisbirtokos és bérlő		nagyiparos	kisiparos		nagykereskedő	kiskereskedő, szatócs stb.		alkalmazott	köztisztviselő (állami, hatósági)										magán és társulati			katoná	
320	6	56	5	1	64	—	1	24	1	29	7	3	59	38	26	176	31	112	—	1	1	75	22	108	5

3. Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése
az 1900—901. iskolai évről.

Jelentkezett	Az írásbelin			A szóbelin							Az érettségit végzett ifjak pályaválasztása							
	minden dolgozatát leg- alább elégséges ered- ményel készítette el	az írásbeli alapján is- meltő vizsgálatra kö- teles	Szóbelire mehetett	jelesen	jól	egyszerűen	javító vizsgálatra kö- teles	ismétlő vizsgálatra kö- teles a szóbeli alapján	végleg bukott	pap-tanári	papi	tanári	orvosi	jogi	mérnöki	festői	állatorvosi	hivatalnok
				megfelelt														
1900. szeptember																		
44	12	--	44	--	--	36	5	2	1	--	3	--	--	26	4	--	--	3
1900. december																		
7	2	--	7	--	--	5	1	1	--	--	--	--	4	--	--	--	--	1
1901. márczius																		
1	--	--	1	--	--	1	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--
1901. június																		
37	34	1	36	2	10	15	7	2	--	10	3	--	2	6	1	--	1	4

XIV.

Értesítés az 1901—902. tanévre.

Augusztus hó 31-ikén pótló- és javító-vizsgálatok lesznek. Szeptember hó 1., 2. és 3. napjain délelőtt 8—12 óráig beiratások lesznek a főgymnasium épületében; ezentúl egy hétig csak azon tanulókat veheti föl az igazgató, kik késedelmüket elfogadható okokkal igazolni tudják. A még későbbben jelentkezők fölvételét az igazgatóság útján benyújtott s egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványra a tanév két első havában a tankerületi kir. főigazgatóság, ezentúl a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter engedheti meg.

Az **első osztályba 68 nyilvános tanuló vehető föl** és pedig első sorban, azaz szeptember 1-én és 2-ikán csakis helybeli róm. kath. vallásúak, majd vidéki róm. kath. vallásúak; 3-ikán pedig, a mennyiben a jelzett szám be nem telik, más vallásúak is.

A II—VIII. osztályba iratkozó tanulók ily korlátozás alá nem esnek.

Az első osztályba csak oly tanulók vétetnek föl, kik az elemi osztályokat jó eredménnyel bevégezték, vagy ennek hiányában a fölvételi vizsgálatot jó sikerrel kiállják, továbbá *életök 9-ik évét betöltötték és 12 évnél nem idősebbek*; 12 évnél idősebb tanulók fölvétele dolgában *(az első osztályba)* a tanári testület hoz határozatot.

Beiratáskor minden tanuló tartozik magával hozni az előző évről szóló iskolai bizonyítványát; az első osztályba beiratkozók, vagy más tanintézetből jövő felsőbb osztályú tanulók pedig ezenfelül születési bizonyítványt (hiteleset, bélyeggel ellátottat) és újraollási igazolványt is kötelesek magukkal hozni.

Az 1901—902. tanévtől kezdve **minden tanuló kivétel nélkül 4 korona beiratási díjat tartozik fizetni** az egyházközségnek 1900. szept. 16-án 171. sz. alatt hozott határozata értelmében.

Ugyanesak az 1901—902. tanévtől kezdve *minden tanuló 50 fillért fizet az országos tanári nyugdíj-intézet céljaira* a róm. kath. egyházközség 1900. évi okt. 28-ikán 220. sz. a. hozott határozata értelmében.

Minden tanuló fizet ezenkívül egy koronát a végértesítőre és egy koronát az ifjúsági könyvtárra.

Ezen díjak alól senki sem menthető föl.

Az iskolapénzt (u. n. tandíjat) illetőleg: a helybeli róm. kath. vallású tanulók egész évre húsz koronát fizetnek; a vidéki róm. katolikus vallásúak és más vallásúak, akár helybeliek, akár vidékiek, 40 koronát fizetnek; az iskolapénz fele a beiratáskor, fele február hó első felében fizetendő.

Szegénysorsú, jó viseletű és jó előmenetelű tanulók tandíj elengedésért folyamodhatnak. *A folyamodványt — bélyeg nélkül — a kecskeméti róm. kath. egyházközséghez kell címezni; mellékelni kell hozzá a folyó évről kiállított szegénységi bizonyítványt; az így felszerelt folyamodványt legkésőbb szeptember 25-ikéig a főgymn. igazgatóságánál kell benyújtani.*

Később nem lehet folyamodni.

Ha a tandíj fizetése alól fölmentett tanuló az első (karácsonyi) időszak végével akár csak egy tárgyból elégtelen tanjegyet kap, vagy viselete nem megfelelő, tandíjmentességét elveszti és a második félévi tandíjat tartozik megfizetni.

Azon tanulónak, ki a tanév végén egy, bármely tárgyból elégtelen osztályzatot kapott, a tanári testület megengedheti, hogy a következő tanév kezdetén (aug. 31-ikén) javító vizsgálatot tehessen.

A ki két tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, annak egy koronás bélyeggel ellátott és a Budapest-vidéki tankerület kir. főigazgatóságához címzett folyamodványt kell benyújtani legkésőbb július 6-ig a főgymnasium igazgatójánál.

A ki kettőnél több tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, javító vizsgálatra egyáltalában nem bocsáttatik.

Bukott ismétlő tanuló középiskolába többé nem járhat.

Javító- és pótló vizsgálatot csak azon intézetben lehet tenni, a melyben az illető az elégtelen osztályzatot kapta, vagy a vizsgálatot fontos okból, pl. betegség miatt, volt kénytelen elmulasztani.

A szeptemberi javító- és pótló érettségiekre a jelentkezés aug. hó 15-ig tart; ez időre az illetők irományaikat tartoznak a főgymn. igazgatójánál benyújtani.

A beiratások alkalmával a vidéki szülők vagy gyámok tartoznak oly helyettest bemutatni, kire gyermekök vagy gyámoltjuk gondos felügyeletét átruházzák.

Kecskeméten, 1901. június 29.

Dr. Tóth György

főgymn. igazgató.

AZ 1901—902. TANÉVBEN HASZNÁLANDÓ TANKÖNYVEK

JEGYZÉKE.

I. osztály.

- Kis katekizmus XLIII. kiadás. Bpest, 1896.
Szinnyei, Iskolai magyar nyelvtan I. r.
Balogh P., Magyar olvasókönyv I. r.
Pirchala J., Latin nyelvtan I. r.
Pirchala, Latin olvasó- és gyakorlókönyv I. r.
Kőrösi A., Földrajz. Bpest, 1900.
Ormándy, Természetrájk. Bpest, 1900.
Lutter, Közönséges számtan.
Gerevich, Rajzoló geometria I. r.
Szepesi, Imák és énekek.

II. osztály.

- Adjutus Secundus**, Az ó-szövetségi bibliai történetek magyarázata. I. r., Szatmár, 1901.
Szinnyei, Iskolai magyar nyelvtan II. r.
Balogh, Magyar olvasókönyv II. r.
Pirchala, Latin nyelvtan I. r.
Pirchala, Latin olvasó- és gyakorlókönyv I. r.
Kőrösi A., Földrajz II. r. Bpest, 1900.
Ormándy, Természetrájk II. r.
Lutter, Közönséges számtan.
Gerevich, Rajzoló geometria II. r.
Szepesi, Imák és énekek.

III. osztály.

- Közép-katekizmus. Eger, 1893
Szinnyei, Rendszeres magyar nyelvtan. Budapest, 1900.
Szinnyei, Magyar olvasókönyv III. r. Budapest, 1900.
Albrecht I., Német nyelvtan. Bpest, 1900.
Albrecht I., Német olvasókönyv I. k. Budapest, 1900.
Pirchala, Latin nyelvtan VI. kiadás.
Pirchala, Latin olvasókönyv a III. és IV. oszt. számára I. és II. kötet. Pozsony, 1900.

- Varga Ottó**, A magyarok története és Magyarország a jelenben. Bpest, 1900.
Schmidt A., Fizikai és matematikai földrajz. Bpest, 1900.
Lutter N., Közönséges számtan.
Gerevich, Rajzoló geometria III. r.
Szepesi, Imák és énekek.

A IV., V. és VI. osztályban használandó tankönyvek augusztus hó végén fognak megállapittatni.

VII. osztály.

- Titz**, Erkölcstan.
Pintér—Erdélyi, Poetika és olvasó.
Szemák, Német nyelvtan II.
 „ Német olvasó IV.
Heinrich, Schiller Wilh. Tell.
Endrei, Stílusgyakorlatok.
Goethe, Hermann und Dorothea, Webertől.
Ciceronis orationes sel. XIII. ed. Dávid.
Cicero válogatott levelei, Jánositól.
P. Vergilii Maronis Aeneidos ed. Pirchala. I—II.
 Jegyzetek Vergiliushoz, ed. Pirchala.
Wagner—Horváth, Római régiségek. (Segédkönyv.)
Homerus Ilias, ed. Csengeri.
Geréb, Szemelvények Herodotos, Xenophon és Platonból.
Lutter, Betűszámtan.
 „ Mértan.
 „ Szorszámi táblák.
Vörös, Kísérleti természettan.
Scholtz, Politikai földrajz.
Lange, Iskolai Atlasz.
Szepesi, Imák és énekek.

*VIII. osztály.***Titz**, Kath. vallástan IV.**Erdélyi**, A nemzeti irodalom története.**Tacitus**, ed. Dávid et Pozder.**Horatii Flaccii carmina**, ed Bartal—Malmosi I—II.**Homeri Odissea**, ed. Csengeri.**Geréb**, Szemelvények Herodotos, Xenophon és Platonból.**Wagner—Horváth**, Római régiségek. (Segéd-könyv.)**Szemák**, Német nyelvtan és mondattan II. r.

„ Német olvasókönyv IV. r.

Goethe Egmontja, Bauer Simontól.**Goethe** Iphig. auf Tauris.**Ribáry—Mangold**, Magyarország oknyomozó története.**Lutter** Betűszám-tan

„ Szorszámi táblák.

Schmidt, Természettan.**Joly**, Philosophiai propedeutika.**Szepesi**, Imák és énekek.

TARTALOM.

	Lap
I. Vörösmarty humora	3—20
II. Tanári kar	21—23
III. Előadott tananyag, tankönyvek	24—37
IV. Írásbeli feladványok	37—39
IV. A főgymn. története az 1900—901. tanévben	39—44
V. Az intézet külső viszonyai	44—45
VI. Könyv- és szertárak	46—50
VII. Önképző-kör	51—52
VIII. Gyorsíró-kör	53
IX. Segélyező-egyesület	53—54
X. Jegyzőkönyv a pályázatokról	54—58
XI. Ösztöndíjak, jutalmak, segélyezések	58—60
XII. A tanulók érdemsorozata	61—72
XIII Statisztikai táblázatok	73—75
XIV. Értesítés az 1901—902. tanévre	76—77

Az 1901/902. tanévben használandó tankönyvek jegyzéke.

